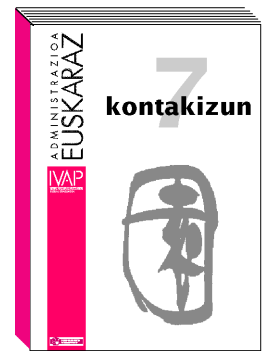

7 kontakizun

Lau urte luze dira *Administrazioa euskaraz* aldizkaria abian jarri zela. Hasieran, duda-mudan, oinak lokaturik, bideari lotu berri zaionaren beldurrez. Zailtasunak zailtasun, hementxe gaituzue, itxaropenez eta ilusioz beteta.

Laugarren urtebetetze hau ospatzen dugula-eta, gure eskerrik beroenak eman nahi dizkizuegu, hiru hilabeterik behin gurekin izateagatik, eta zuen iritziz eta ekarpenez aldizkaria zutik eta indarrean iraunarazteagatik.

Ezin eskua guztioi luzatu, ordea; eta, horren ordez, onar ezazue ale honekin batera doakizuen kontakizun bilduma. Zazpi idazle ezagunek idatzi dituzte administrazioko zazpi istorio hauek. Udako porrean edozein tokitara zoaztela ere, ez ahaztu liburuxka hau: arrazoa emango diguzue bueltan.

16

Kaxildo Alkorta: oraingoak, orain; eta gero, gerokoak.

20

Eztabaida: zer egin dezake funtzionario batek, jubilatutakoan pentsio duina jasotzeko?

23

Elkarrizketa: administrazioko langileen gaixotasunik ohikoena.

Antonio Zavala:
"Gaur egun, askotan, euskaraz baino gehiago erdaraz pentsatzen dugu"

Xabier Azurmendik behin esan zuen Antonio Zavala txingurria bezala ibiltzen dela lanean gau eta egun. Eta ez da harrigarria batere, euskaltzain honek 245 liburu baino gehiago argitaratu baititu *Auspoa* bilduman. Antonio Zabala tolosarrak orain dela berrogei bat urte ekin zion bertso-paperak biltzeari. "Segituan ikusi nuen arlo horretan bazegoela aberastasunik Euskal Herrian, eta hori guztia bildu beharra zegoela" esan digu berak. Handik hona hamaika bertso-paper, ipuin, narrazio, kontaera eta esaera zahar jaso ditu bere bilduma erraldoian. Herri-literaturari buruz galdetu, eta horren garrantzia azpimarratu du, batez ere, bi arrazoiengatik: batetik, literatura hori bizi-bizia delako; eta, bestetik, euskaraz pentsatuta dagoelako. Gaur egun aita Zavalak nekaezin jarraitzen du bilketa-lanetan, eta luze gabe "*Bigarren karlista gerrateko bertsoak*" liburua kaleratuko du.

10. orr.

Bazter guztietako txokorik eder renerainoko bidaia

Turismo departamentuetako arduradunek diotenez, azken urteetan Nafarroako eta Euskal Autonomi Elkarteko barne-turismoak gora egin du. Iparraldeko datu zehatzik ez badugu ere, horrek esan nahi du gero eta euskaldun gehiagok ematen dituztela beren opor-egunak Euskal Herrian. Eta ez da harritzekoa, Bilbotik Atharratzeraino turistak zer ikusi eta zer gozatu baitauka etxetik atera gabe. Gu geu horren lekuko izan gara gure herrian barrena egindako bidaian. Zatoz gurekin, irakurle; izan gaitezen bidelagun barruko erreportaian zehar.

13. orr.

EUSKERA ERE HIZKUNTEA OFIZIALA DA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakunde (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinu Grafikoa: Gabinorte

Zenbaki honetako lankideak:
Iñaki Albizu, Kaxildo Alkorta,
Jon Arretxe, Lorea Arrieta,
Ander de la Fuente, Lutxo
Egia, Mila Eizmendi, Luis Eli-
zondo, Miren Goltia, Enrike
Gorrotxategi, Jon Kerejeta,
Joseba Lozano, Luma.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkarian argitaratutako ar-
tikuluak berridatz daitezke,
bai osorik, bai zatika, baina
artikuluak nondik atera diren
aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkariak ez ditu derrigo-
rrez bere egiten artikulu eta
kolaborazioetan agertzen di-
ren iritziak.

Legezko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakunde
Adriano VI, 20. 01008 VITORIA-GASTEIZ. Tlf. 18 76 00. Faxa: 18 76 02. / <http://www.ivap.es>

PERTSONAIA

Pello Zabala, Arantzazuko eguraldi-maisua

Pello Zabala frantziskotarra Euskal Herriko eguraldi-maisurik ospetsuena da, zalantzarik gabe. Ospeak, dena den, ez gaitu harritu behar, fraile amezketar hau Pernandoren odolekoa baita: “Bengoetxea dut bigarren abizena. Odol tanta gutxi, baina bat edo beste badaukat”. Euskadi Irratian eguraldiaren berri emateaz gain, *Klasikoak gaur* musika klasikoari buruzko irratsaioaz ere arduratzen da. Eta hori guzti hori bere “gotorlekutik” egiten du: “10 urterekin etorri nintzen frantziskotar baino gehiago Arantzazukoa izatera. Arantzazun frantziskotarrak zeudenez, ba, orduan, neu ere frantziskotar”.

Aurreko egunean eguzkia iragarri baduzu eta ohetik jaikitzean euria barra-barra ari badu, zer datorkizu burura?

Batzuetan amets ere egin izan dut horrekin. Lehenago, gehiagotan gertatzen zen, gure iragarpenak hain seguruak ez zirenean. Horrelakoetan sekulako atsekabea hartzen nuen. Ikasten ari nintzen, hori ere esan beharra dago. Zenbat eta ziurrago egon ni bezperan, orduan eta atsekabe handiagoa.

Egoki al deritzozu *eguraldi-gizona* hitzari? UZEI hiztegiaren ibili ginenean *eguraldi-maisu* ere erabili genuen. Nik neuk azken hau erabiltzen dut gusturago, nahiz eta neure buruarekiko harrokeria punttu bat iruditu.

Nola jotzen duzu zeure burua, erdi zientifiko eta erdi aztzi?

Lehenago sasi-meteorologo esaten nion neure buruari. Baina, piskanaka-piskanaka, zientziako bidexidorrak ere urratu behar izan ditut. Nik, badaezpada, beti esku batean zientzi liburua eta bestean, nolabait, geure zaharren jakinduria. Gustuko dut zaharren bidea arakatzea, batez ere ilargiaren sekretuak. Asko begiratzen diot ilargiari, ea inongo aztarnarik harrapatzen ote diodan.

Zein da gure eguraldiari hobekien datorkion esaera zaharra?

Agian gure eguraldian hari nagusi bat baldin badago honako hau da: “Aldian aldikoa izan dadila!”. Hots, neguan negu eta udan uda.

Nolakoa da Euskal Herriko egoera soziopoliti-koaren eguraldia?

Gure lurralde tiki honetan hain dauzkagu eguraldi desberdinak kostaldetik barnealdera! Hori guztia, mendi artean sortzen diren mikroklimak ahaztu gabe, noski. Beraz, tokian tokikoa kontuan hartu beharra dago. Sarri eguraldiak ekaitz zantzuak ditu, baina ez da ekaitzik izaten.

Zein iragarpen egingo zenuke eguraldi-mapa hori ikusita?

Guk errogatibak egin behar ditugu oraindik, baina ez Jainkoari, Madrili baizik. Errogatibak amaituko balira, hura bai iragarpena!

Meteorologian, Upoko artzainak eta gisakoak desagertzean dauden espeziak al dira?

Neurri batean bai, baina ez sensibilitate hori galduko delako, baizik eta egungo iragarpenek datu guztiak oso zehatz ematen dituztelako. Orain arte datuak hegaztiei begira edo haizeari erreparatuta hartzen zituenari, datu horiek esku- ra ematen zaizkio gaur egun. Hala ere, oraindik jarraituko dute eta guk beraien jakinduria bilatuko dugu.

Musika klasikoak, seguruenik, buruhauste gutxiago ematen dizu.

Bai, buruhauste gutxiago baina lan gehiago.

Zein da zure musikagilerik gogokoena?

Jakingo banu! Bach, Haendel, Telemann, Vivaldi, Schubert... Denak estimatzen ditut, bakoitza bere izaeran.

Jarriko al zenuke irratan euskal rockik?

Egia esan, ez naiz oso zalea. Autoz joaten naizenean, egokituz gero, entzun egiten dut. Baina, rockak, nolabait, musikak dituen aberastasunak murriztu egiten ditu.

Mereziko al luke, meteorologia kontuetan, herri jakintzaren bilketa bat egitea Antonio Zavalaren bilduman sartzeko?

Azkuek gai asko zituen bilduta. Esaera zaharrak ere badaude ugari, noski. Txarrena izaten da edadeko jendearen artean ez duzula erraz bilatzen erantzungo dizunik.

Gure eskerrik beroenak Oñatiko Barnetegiari

Orain, administrazioan euskalduntze prozesuari buruz hainbeste hitz egiten ari garen unean, Oñatin euskara ikasten izan garen administrazioako langileok bertako irakasleei gure eskerrik beroenak luzatu nahi dizkiegu.

Oñatin, Larraña Barnetegian, irailetik otsailera arte 22 administrazioarioko langile ibili gara euskara ikasten. Batzuk azkenengo ikastaroa egin dugu eta beste batzuk baita aurrekoa ere, gure euskararen ezagutzaren arabera edo eskatzen ditugun hizkuntz eskakizunaren arabera.

Gauza jakina denez euskalduntze prozesu batean sartuta gaude eta gehienetan hiru aukera dauzkagu ikasteko: egunean bi ordu-tan edo bost ordu-tan euskaltegi batera joanez, edo bestela barnetegian, era trinkoan. Eusko Jaurlaritzak barnetegi bakarra dauka, Oñatin, eta benetan, oso-oso ondo ikasten da bertan. Eguneroko sei ordu klase izaten ditugu eta klaseok bukatu eta gero kaleko euskara eta bere bitxikeriak ezagutu ditzakegu. Barnetegiko ia arau bakarra euskara erabiltzea da eta horri esker beste erataraino baino gehiago aurreratzen ari gara guztiok, hau da, beste euskaltegi batean baino hobeto.

Hona etortzea bide zuzena izan da guretzat eta gutun honen bidez gu bezala ikasten ari diren beste administrazioarioko langileak animatu nahi ditugu Oñatira etor daitezen; beraien arduradunak ere animatu nahi ditugu baimenak eman ditzaten, zeren eta orain arte erakunde edo arduradun bakoitzak berak nahi duena egin baitu. Orain oso jende gutxi etortzen da eta, gure aholkua kontutan eduki behar duzue eta **etorri** eta zuen euskarak eskertuko du, eta baita zeuek ere.

Administrazioarioko ikasle talde bat

HAEEK aspergarriak nahi gaitu

Oso lagun mina nuen Jaxinto. Izugarri kostatu zitzaidan Jaxinto hiltzea; labana bizkarrean sartu eta bide bazterrean uztea. Benetan, ez zuen horrelakorik merezi; oso tarte goxoak pasa izan genituen elkarrekin eta. Hau bizimodu gogorra! Hautatzera behartzen zaitu. Eta Jaxinto ala neu hautatzekotan, gajoak ez zuen zer egiterik.

Euskal Herriko Administrazio Orokorreko funtzionaria naiz eta aurtun aurkeztu naiz, lehen aldiz, 3. Hizkuntz Eskakizunaren azterketetan. Jaxintok ene bizitza errazten zuen, baita klaseki-deena alaitu, haren istorioak asmatzen baitinuen idazlanak entretenigarriagoak egiteko. Baina Jaxintoren gorabeherak ez dira HAEEKo zuzentzaileen gustokoak izan. "Nolako informazioa ematen du telebistak" gaia garatzeko, Jaxinto oporretan bidaldu nuen Costa del Sol-era. Han inglesen tabernetan sartu zen, ingleserazko telebista kanalak ikusteko; hizkuntz honetan trebatzeko asmoz. Bertan eskoziar bat topatu eta elkarrekin mintzatu telebisten kanaleen informazioa konparatuz.

Istorioren horrek idazlana ez gaituzte eragin zidan. Orain ulertuko duzue zergatik akatu nuen Jaxinto. Kontraste azterketan, ordea, ikaragarriko totxoa sartu nien; Job saindua aspertzeko modukoa. Emaitza: azterketa gaituzte. Hizkuntz Eskakizunaren azterketetan aurkeztu zireten horiek: ez zaitezte ausartu zuzentzaileen bizitza alaitzen! Saia zaitezte ezer ez esaten hamar lerro-tan eta idazlana gaituzte duzue! Hori bai, ezer ez esan, baina polito idatzita. Arraio pola! funtzionariarentzako ala politikoentzako azterketak al dira hauek?

Benetan penagarria izan da gertaera hau; Jaxinto nire *alter ego* zenez gero, bera akatu nuenean neu ere hilda samar suertatu nintzen.

Javier Legorburu (a) Txekos
Gasteiz

JOXERRA INTERÍNEZ BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahaliko du sail honetan bertan.

Hizkuntz normalkuntzaren prozedura Ertzaintzan

Euskararen erabilpena arautzen duen azaroaren 24ko 10/1982 oinarrizko Legeak Euskal Autonomia Elkartean dauden Herri-Administrazioekin euskaraz jarduteko herritarrek duen eskubide osoa aitortzen du. Eskubide hau ziurtatzeko Herri-Administrazioak beharrezkoak diren baliabideak eskaintzera behartuta daude. Ertzaintzaren kasuan, baliabide hauek gauzatzeko jarritako neurriak aipatutako legean eta gero onartutako Euskal Funtzio Publikoari buruzkoa den uztailaren 6ko 6/1989 Legean eta Euskal Herriko Poliziari buruzkoa den uztailaren 17ko 4/1992 Legean agindutakoari lotu dira.

Gaur arte emandako urratsak hauek izan dira: euskararen ezagupena merezimendu gisa neurtzea eta Ertzaintza osatzen duten Eskala eta Kategorietan sartzeko gainditu behar den heziketa ikastaroan ikasgai bat izatea. Hizkuntz normalkuntza lanpostuei dagozkien hizkuntz eskakizunei lotuta egoteak euskararen derrigortasunari bi baldintza jarri dizkio: lanpostu zerrendak osatuta egotea eta derrigortasun data jarrita eta beteta izatea.

Ertzaintzako lanpostu zerrendaren onspena 1982 urtean hasi eta eten gabe Kidegoa gorpuzteko jarraitu den prozesuak baldintzatu du, derrigorrezkoa baitzen Euskal Autonomia Elkarteko poliziari lotzen zaizkion betebeharrak gauzatzeko funtzionarioz hornitzea Kidegoa. Aurten bukatzeaz dagoen prozesu honek zera suposatzen du: Ertzaintzaren egituraren antolaketa finkatzea eta, honen ondorioz, lanpostu zerrendak osatu, postu bakoitzak darman hizkuntz eskakizuna ezarri eta, hala badagokio, derrigortasun data ere jartzea.

Esandakoak kontutan izanik, Euskal Herriko Poliziari buruzko Legea indarrean jarri zenetik bost urteko epea ematen dio Herrizaingo Sailari Ertzaintzako lanpostu zerrendak tajutu eta onesteko, epe bera izanik Jaurilaritza Kontseiluak Ertzaintzaren hizkuntz normalkuntza prozesua arautzeko daukana. Agindu honi erantzuteko joan den ekainaren 10ean Jaurilaritza Kontseiluak Ertzaintzan euskararen normalkuntza prozesua arautzen duen Dekretua onartu du, bere helburua Euskal Autonomia Elkarteko herritarren hizkuntz eskubideak ziurtatzeko beharrezkoa den Ertzaintzako funtzionarioen hizkuntz gaitasuna lortzeko plana arautzea izanik.

Hizkuntz gaitasuna lortzeko planaren nondik-norakoak

Plan honek lotu behar izan ditu Euskal Funtzio Publikoari buruzko Legearen V. Idazpuruan ezarritako kontzeptu eta arau orokorren sistema eta gizartearentzat ezinbestekoa den zerbitzu publiko baten ardurak erakartzen duena, kontutan izanik, urteko 365 egunekoa eta eguneko 24 ordukoa dela eta Euskal Autonomia Elkarteko lurralde osoan eta gehienetan elkarriketa zuzenean herritarrekin gauzatzen dela. Gainera, Ertzaintzako funtzionarioa izateko behar den gaitasuna gehien bat bi urtetan zehar luzatzen diren aukeraketa prozeduretan eskuratzen denez, argi ikus daiteke ertzainak ezin direla ordezkatu edozein langilerekin. Beraz, Ertzaintzako hizkuntz normalkuntza prozesua Kidegoko funtzionarioen liberazioan soilik oinarritu daiteke, zerbitzu publikoaren jarraipen normal batek muga ezarritik.

Zerbitzu honen ezaugarri bereziek Dekretuan araututako Ertzaintzako funtzionarioen hizkuntz gaitasun prozesua bereizgarri

dute Ertzaintzan aplikatu behar diren hizkuntz eskakizunen definizioan —indartuz ahozko adierazpena—; jarri behar zaien derrigortasun datak zehazterakoan erabili beharreko arau berezietan; eta azkenik, Ertzaintzako funtzionarioek beharrezkoa duten hizkuntz gaitasuna lortzeko baliabideak gauzatzeko eran. Beti ere, Ertzaintzako Unitate, Sekzio, Talde edo Zerbitzuak, eta Kategoriaz kategoriaz agertzen duten funtzionarioen kopuru beharrak muga jarritz.

Ertzaintzako Normalkuntza Prozesua arautzen duen Dekretuak ondoko ezaugarri azpimarragarri hauek ditu: lehenik, bi hizkuntz eskakizun berezi finkatzea Kidego honetarako, Euskal Poliziaren eginkizunekin zuzenean lotzen direnak. Lehenengoa, zerbitzua eskaintzeko oinarrizkoa ikusten dena eta horregatik Ertzaintzako lanpostu guztietan beharrezkoa. Bigarren hizkuntza eskakizuna, ordea, euskara maila altuago bat eskatzen duten lanpostuetara lotuko delarik.

Bigarrenik, derrigortasun daten zehaztapenerako jarritako arau bereziak nabarmentzen dira: Ertzaintzako Unitate bakoitzari dagozkion lurralde eremuak zehaztu beharrezkoak diren hizkuntza lehentasuna ematen diena euskaldun gehien duten zona, euskara ezagutza mailarik onena duen dotazio bateko titularrak herritarren hizkuntz eskubidea gauzatzeko arintzen duela, adin gazteena duen dotazioari, prestakuntza arintzen duela utzitzen delako; eta, azkenik, aintzinatek gutxien duten titularrak. Dena dela, derrigortasun datak urte-urterero jarriko dira, lanpostuen zerrendan beharrezkoak diren aldaketa bidez, irizpide hauetatik ondorioztatzen diren portzentaietan, beti ere polizi zerbitzu honek bere eginkizunetarako behar duen funtzionario kopurua gainditu gabe.

Baina prozesu honen ardatza, hizkuntz eskakizunen gaitasunak lortzeko behar diren prestakuntza ikastaroen eskaintza datza. Puntu honetan, Dekretuak Euskal Herriko Poliziari buruzko Legearen 39. artikulua agindutakoa betetzen du, Herrizaingo Sailaren ardurapean utziz Ertzaintzako funtzionarioen hizkuntz gaitasun egokia ahalbideratzen duten ekintza formatiboen programazioa, antolakuntza eta garapena, Euskal Herriko Poliziari-Ikastegiaren bitartez. Ertzaintzako funtzionarioen edozein prestakuntza prozesu, hau barne, Herrizaingo Sailaren ardurapean uzteak erakundearen berezitasunetan aurkitzen du bere zergatia, funtzionarioen liberazioan oinarritzen delako eta, honek, edozein prestakuntza prozesu era ordenatu batean antolatzea eskatzen du, kasu honetan, herritarren hizkuntz eskubideak eta polizi zerbitzu publikoa bera kalteuak izan ez daitezen.

Bukatzeko, azpimarratzekoa da Dekretuak martxan ipintzen duen Ertzaintzako euskararen normalkuntza prozesuaren helburua funtzionarioen hizkuntz gaitasun egokia lortzea dela, Euskal Autonomia Elkarteko herritarrek Herri-Administrazioekin euskaraz jarduteko duten hizkuntz eskubidea bermatzeko, zeren Ertzaintzaren zerbitzuak azpimarratzeko zerbitzu badauka, herritarrekin zuzenean eskaintzen den zerbitzu bat dela da, Euskal Autonomi Elkarteko herri guztietan.

Miren Goitia
EAEko administrazioeko goi mailako teknikaria

Udalbatzarraren bilkuraren akta

Udal-administrazioetako idazkariek zeregin izan ohi dute udalbatzarren bilkuretan esan-erabakiak aktan jasotzea, eta, hain zuzen ere, legeak agintzen dienari jarraituz bete behar izaten dute eginkizun hori. Prozedura hori dela medio, osagai jakinak dituen dokumentua da akta-mota hau, udalez udal eduki beretsua izan ohi duena. Aldeak osagaien antolaketan eta idazteko estiloetan ageri dira; horiek dira koska nagusiak. Horrela izanik, bi aldagai horiek eta akten hartzailea kontuan hartuta osatuko dut neuk ere eredia.

Udal-idazkariek ondorengo Dekretuari erreparatzen diote, udalbatzen jardunbide orokorra ezagutzeko: **2568/86 Errege Dekretua**, azaroaren 28koa, **Udalbatzen Antolaketari, Jardunbide eta Araubide Juridikoari dagokien Araudiari buruzkoa** (BOE aldizkaria, 305 zenbakia, 1986ko abenduaren 22koa; hutsak zuzenduak: BOE aldizkaria, 12 zenbakia, 1987ko urriaren 14koa). Udalbatzarren aktei dagokienez, berriz, Dekretu horren III. tituluaren lehen kapituluko 5. sekzioari. Honela dio sekzio horretan:

109. 1. Idazkariak bilkura bakoitzeko akta egingo du, eta agirian honako hauek jasoko ditu:
- Bilkura-tokia, udalerraren izena eta bilkura egin deneko loka-larena.
 - Urtea, hilabetea eta eguna.
 - Hasierako ordua.
 - Udalburuaren izen-deiturak, bertaratu diren udalbatzarkideenak, bertaratu ezina adierazi dutenenak eta, gaztigatu ez arren, bertaratu ez direnenak.
 - Bilkura ohizkoa edo ohiz kanpokoa izan den eta lehen edo bigarren deialdian egin den.
 - Bertaratu den idazkariaren izen-deiturak edota legez ordezkatu duenarenak. Era berean, Kontuhartzaitzaren ardura duen funtzionarioarena, baldin eta bilkurakide izan bada.
 - Aztergaiak, eztabaida edo deliberamenduetan hitza hartu duten udal-taldean edo udalbatzarkideen iritzi laburtuak eta eztabaidetan izandako gora-beherak.
 - Burutu diren bozketak. Beroriek izendunak direnean, kide bakoitzak nolako botoa eman duen (aldekoa, aurkakoa edo abstentzioa). Ohiko bozketetan, aldeko, aurkako eta abstentzioen boto-kopurua jasoko da. Boto horiek izendunak izango dira, interesatuek hala eskatuz gero.
 - Hartu diren erabakiak eta beroriek gauzatzeko xedapenak.
 - Udalburuak bilkura bukatutzat eman dueneko ordua.

Akten hartzailea

Akta udalbatzarkideei igorri behar zaie, herritarrei iragarki-taulan jarri eta interesatu bakoitzari dagokion erabakia jakinarazi. Hortaz, hartzailea anitza da: herritar guztiak dira hartzaile, ezinbestean. Hori horrela izanik, herritar gehienek ulertzeko moduan idatzi beharko dira aktak. Horretarako, berebiziko garrantzia du aktaren edukia ongi banatzeak, esaldiak ongi antolatzeak, paragrafoak egoki lotzeak, alferrikako betelanik eta perifrasiarik ez erabiltzeak, menpeko esaldi gehiegi ez pila-tzeak eta, oro har, esan behar den hura ahalik eta zehatzen eta argien esateak.

Besterik da terminologia. Horretan zehatza izan beharra dago. Adigaiak edo kontzeptuak legeak jasotzen dituen moduan izendatu behar dira; eremu horretan ezin da bikoizketarik eta nahasketarik onartu. Dena den, komenigarri bezain beharrezko da hartzaileari laguntza ematea; esaterako, oin-oharrak, parentesiak, marra luzeak e.a. baliatuz, hitz zailak azaltzeko.

Akten aurkezpen orokorra

Aktak oso osagai desberdinak dituenek, egokia da diseinua bi ataletan banatzea: sarrera eta esan-eginak eta erabakiak. Berriaz atal horietakoa ez den edukia, aldiz, hobe eranskinetan txertatzea. Orriek, esan gabe doa, udalaren logotipoa eta izena behintzat izan beharko dute. Ikus dezagun zer sar daitekeen atal bakoitzean.

Sarrera

Lehenik eta behin, izenburua jarri behar zaio dokumentuari, zer den begiratu batean jakiteko. Ondoren, e), b), a), c) eta j) puntuak jarriko dira multzo batean, eta hurrenkera horretan, baita gisako beste daturen bat ere, idazkariak nahi izanez gero. Ostean, eta behar besteko zuriunea utzita, d) eta f) puntuetako datuak emango dira. Informazio bakoitza tarteki banaz bereziko da. Horiez gain, beste datu batzuk jasotzea ere komeni da zenbaitetan; beti ere dagokion tartekiaren pean. Adibidez, bilkura-garaian izandako bertaratzeak eta irteerak, gora-behera bereziak, idazkariaren argibideren bat e.a. Azkenik, gainera daitezke, nahi izatera, Alkate-Udalburuak bilkura-deian zerrendaturiko aztergaiak, hurrengo ataleko edukiaz jabetzeko bide erraza da eta. (Ikus adibidea)

Esan-eginak eta erabakiak

Hemen jasotzen da g), h) eta i) puntuak dioten guztia. Alabaina, atal honetako osagaiak banatu aurretik, argigarria izan daiteke udalbatzarretan erabili beharreko terminologiak (Ikus III. tituluaren lehen kapituluko 2. sekzioaren 97. puntua) hitz bi esatea. Zazpi termino ageri dira, bakoitza bere azalpenarekin: *irizpena*, *proposamena*, *mozioa*, *boto partikularra*, *zuzenketa*, *eskaria* eta *galdera*. Horietako bi dira, *irizpena* eta *proposamena*, hain zuzen, bilkura-deiko aztergairen bati buruzko azalpena eta hartu beharreko erabakia berekin dutenak eta, ezbairrik gabe, usuen ageri direnak. Sarri asko, gainera, aztergaiari dagozkion txostenak, azterlanak edo bestelakoak ere izaten dira irizpenen eta proposamenen inguruan.

Aztergai batzuen gainean, beraz, era askotako informazioa biltzen da: gaiaren azalpena, txostenen bat, proposamena, boz-keta, erabakia, erabakiaren xedapenak, eztabaidak... Halere, idazkari askotxoren joera da denak jarraian ematea, zatiak askorik berezi gabe. Horrek, jakina, zaildu egiten du komunikazioa. Eta zein da errazteko bidea? Aztergaiko informazioa multzotan sailkatzea eta multzo bakoitza tarteki baten pean jasotzea, adibidean egin dugun bezalatsu.

Bestalde, Dekretuak dio iritziak laburtuta aktaratu behar direla. Badirudi, ordea, idazkarietan bi jokabide daudela. Batzuek esanak hitzez hitz jasotzen dituzte estilo zuzenean. Besteek laburpena egiten dute zehar estiloan. Bi estiloak dira zilegi, baina biek dituzte maratilak. Konpletiboz josiak ageri dira,

sarritan, zehar estiloko paragrafoak. Estilo zuzenekoak, berriz, 40taka lerrokoak dira askotxotan, eta oso egoki lotugabeak. Beraz, bietan ere kontu izan behar da paragrafoak osatzean.

Eranskinak

Proposamenei buruzko txostenak, azterlanak etabar testu luzeak izan ohi direnez, hobe da eranskin gisa ematea. Horrela egiteak erraztu egiten du irakurketa. Izan ere, aztergai bakoitzaren

barruan, behar-beharrezkoa den informazioa bakarrik azaltzen da, eta kolpe batean jasotzeko moduan. Horrela jokatuz gero, kontu bakarra izan behar da: argitu egin behar zaio hartzaileari, ikur edo oin-ohar bidez, informazio hori non aurkituko duen.

Mila Eizmendi
HABE

Sarreraren Adibidea

Udalbatzarraren bilkura-akta

Bilkura: arauz deitutako ohizko Udalbatzarra.

Zenbatgarrena: laugarrena.

Eguna: mila bederatziehun eta laurogeita hamaseiko azaroaren bosta.

Tokia: Erniopeko Udaletxeko Batzar Aretoa.

Hasiera-ordua: arratsaldeko zazpiak eta hogeita hamabost.

Amaiera-ordua: gaueko hamarrak eta hogeit.

Onarpen-eguna: mila bederatziehun eta laurogeita hamazazpiko urtarrilaren zortzia.

Berlaratuak:

PERU JOXE ZABALA GABILONDO, Alkate-Udalburua
NEKANE ORMAZABAL GALARZA, udalbatzarkidea

...

ANE SAGARDIA LEGORBURU, idazkaria

Berlaratu ez direnak: PAKO ALONSO ELEXPURU, zinegotzia

...

Berlaratzeak eta irteerak

Hirugarren puntuaren bozketan parte hartu ondoren, Zuriñe Manterola zinegotziak bilkura utzi egingo duela adierazi dio Alkateari, laneko kontuak konpondu beharra daukalako.

Gora-beherak

2. aztergaian, Udalbatzarrak erabakia hartu ondoren, aretora etorri diren herritar batzuek hitza hartu dute eta Alkatearekin eta zinegotziekin eztabaidatu.

Idazkariaren oharra

Herritarrek ez dute Udalbatzarraren bileretan parte hartzeko eskubiderik, bilera bukatu ondoren ez baldin bada (UAJren 88.3 artikulua) (...)

Aztergaiak

1. Aurreko akta irakurtzea eta, hala badagokio, onartzea.
2. ...
3. ...

Esan-Eginak eta erabakiak atalaren adibidea

Esan-eginak eta erabakiak

1. Aurreko akta irakurtzea eta, hala badagokio, onartzea.

Udalbatzarrak aho batez onartu du 1996ko urriaren 8an egindako bilkuraren akta.

2. Altzola erreken ubidea aldatzeko proiektuak: Udalbatzarrak egokia iruditzen zaiona hautatzea.

Gaia aurkeztu ondoren, Alkateak idazkariari eman dio hitza, udal-aparejadoreak idatzitako txostena¹ irakur dezan.

Idazkariak irakurketa bukatu ostean, Alkateak hartu du hitza eta azaldu du Udalak orain arte hiru alternatiba zituela, baina horietako bat —erreka itxita, plaza atzetik— legez kontraktat jo duela, Arau Subsidiarioen eta Plan Hidrologikoaren irizpideen aurkakoa delako.

.../...

Proposamenak

I. Udalbatzarrak legezko hiru aukerak aztertzeko konpromezua hartzea, horien artean, aurrerago, egokiena aukeratzeko, eta, aldi berean, legez kontrako aukera, Eusko Jaurlaritzak onartuko ez lukeena —erreka estalia, plaza atzetik— behin betikoz baztertea.

II. Udalbatzarrak jarrai dezala legez kontrako alternatiba —erreka estalia, plaza atzetik— lortzeko gestioak egiten eta defenda dezala proiektu hori dituen zailtasunak kontuan hartuta.

Eztabaida

Sandia zinegotziak galdetu du ea azkenengo aukeran proposatzen den gainezkabideak eta erreka atzetik egiteko alternatibak aurreikusten duen ubideak neurri berbera izango luketen.

Alkateak erantzun dio (...)

Berendia zinegotziak adierazi du beharrezkoa iruditzen zaiola (...)

Erabakia

Orain arte esandakoa kontuan hartuz, Udalbatzarrak erabaki hau hartu du aho batez:

Lehenengoa.- Behar diren hirigintzako (...)

Bigarrena.- Behin-betiko hautaketa egin (...)

Hirugarrena.- Udalbatza (...)

(1) Ikus I. Eranskina: *txostena*

A dministrazioa euskaraz interneten

Orain arte zuen etxeetan jaso duzuen aldizkari hau, dagoeneko interneten bidez ere (http://www.ivap.es/adm_e.htm) irakur dezakezue. Hasi, 15. zenbakiarekin hasi ginen zabaltzen gure aldizkaria mundu osora interneten laguntzaz; eta horixe da gure helbide elektronikoan aurkituko duzuen alegia, 15. zenbakitik aurrerako aldizkari guztiak. Batzuetan, zenbait artikuluren luzera dela-eta, laburtu behar izan ditugu aldizkarian sartzeko; baina, oraingoan, euren osoan aurkituko dituzue interneten. Zerbitzu berri hau erabilgarria izango zaizue gure aldizkaria ikusteko, interesatzen zaizkizuen artikulua, nahi

izanez gero, zuen fitxeroetan gordetzeko, eta baita zuen irizkiak eta proposamenak emateko ere.

Horretaz gain, hainbat **udal-espediente** ere bildu ditugu interneten (http://www.ivap.es/espded_e.htm). Espedienteok, gehienbat, udaletxetako langileei zuzenduta daude, baina besteontzat ere erabilgarriak izan daitezke. Udal-espedienteek bi zati dituzte: bata eredu hutsa; eta bestea, adibide bat, eredu nola bete behar den jakinarazteko.

Mundua on line

Hirien sareak

Europar Batasuneko zenbait herri, hiri eta eskualdetan sare telematikoak garatzen ari dira, herritarrak informazio-gizarte berrian zuzenean sartu ahal izateko. Sare garrantzitsuenen artean Milanokoa dugu: *Rete Civica Milanese* deitutakoa. *Freenet* izenaz ere ezagunak diren sare horien helburua honako hau da: herritarrari informazio-gizartearen eraikuntzan parte hartzeko aukera ematea. Hala, herritarren bizi-kalitateak gora egin dezake, komunikazio digitala (bai lokala, bai globala) erabiliz eta gizarte zibilaren sormena eta dinamismoa bultzatuz. Mugimendu hori Europar Batasuneko herrialde, eskualde eta hirien arteko elkartasunean eta kultur aniztasunean oinarrituta dago.

Bestaldetik, Europako Batzordearen estrategia *Put the People First* izanik (jendea lehenik), hau bezalako ekintzek dirulaguntzak jasotzeko aukera asko dauzkate. Gure inguruan ere badira horrelako esperientziak, batez ere, Katalunia aldean. Ikus horietako batzuk:

TINET (Tarragona)

<http://milu.fut.es/>

VallesNet (Vallès Oriental)

<http://aleph.ac.upc.es/org/vallesnet/xarxa.html>

BCNet (Bartzelona)

<http://bcnet.upc.es/>

Luis Elizondo
luis-elizondo@ivap.es

E uskara ikasteko metodo batek saria jaso du Expolinguan

Eskoriatzako Irakasle Eskolako talde batek prestatutako *Irakaslea I* izeneko euskarazko metodoak ikas-materialen alorreko lehen saria jaso du Madrilen izandako Expolingua azokan. *Irakasle I* programak HABEko lehen lau mailetarako materiala eskaintzen du, eta CD-ROM formatuan argitaratu da PC sistemarako. Hori horrela, aukera ematen du ikasleak bere kasa edota eskalategietan erabiltzeko. Sari hau lortuta, Europako beste lehiaketa batean parte har dezakete Eskoriatzakoek. Lehiaketa hori Europako Batzordeak antolatuko du, eta bertan, Madril, Paris, Lisboa, eta Erromako azoketan saritutako ikas-materialik onena aukeratu da. Ea zorterik dagoen!

A seguru kontratuak euskara hutsean egiteko aukera

Orain arte, eta legeak horrela aginduta, aseguru kontratuak gazteleraz idatzi behar ziren derrigorrez. Hori bai, nahi izanez gero, bazegoen aukerarik gaztelerarekin batera aseguru kontratuak euskaraz ere egiteko; baina, beti ere, bata bestearen ondoan jarrita. Aurrerantzean, ordea, nahikoa izango da euskara hutsean ematea.

E spainiako legeak euskaraz hemendik aurrera

Apirilaren 14ko BOEn argitaratutako Errege Dekretuaren arabera, hemendik aurrera Estatuko legeak euskaraz argitaratu ahal izango dira BOEn bertan. Oraingoan, lege izaera duten arauak bakarrik itzuliko dira, baina esperientzia ona baldin bada, erregelamenduetan ere izango du eragina neurri honek.

Aukeratzeko ordua

Ganorabako eta kaskarin samarra izan nintzen gazte-gaztetatik, eta gustatu egiten zitzaidan orduko bizimodu anarkiko hura, baina geroan pentsatzen hasteko momentua heldu zitzaidan halako batean. Hogeita zortzi urte neukan ordurako, ez nintzen umea jadanik eta zirt edo zart egin behar nuen bizitzan. Gainera, neskazahar gelditzeko aukeran pentsatze hutsak bel-durrez ikaran ipintzen ninduen.

Une hartan hiru gizon zeuden nire bizitzan, guztiz desberdinak elkarrengandik. Hirurak zeuden nirekin gustatuta, baina bat bakarra aukeratu behar nuen, eta ez zen lan erraza.

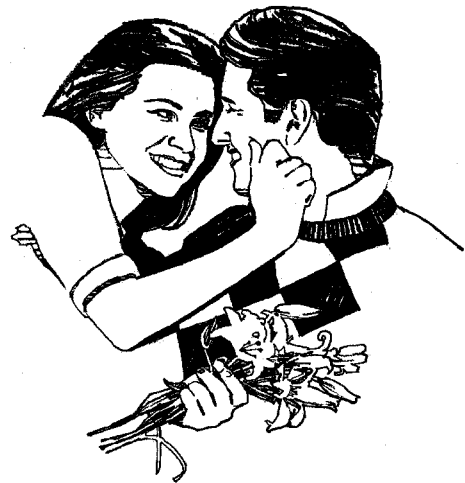
Lehenengoa, Miguel, "rockero zahar" horietako bat zen. Gutxi falta zitzaion berrogei urte betetzeko, baina guztiz bizimodu bohemioa zeukan. Diruz eskas ibili orduan, gitarra hartu eta hiriko edozein txokotan paratzen zen. Doinu ederrak jotzen zituen eta bere ahotsaren lilura bereziari esker ez zuen arazorik izaten ordu batzuetan diru mordo polita batzeko. Musika-talde batzuekin ere jotzen zuen noizean behin eta sarritan kontzertu apaletan aritzen zen. Pertsona maitagarria iruditzen zitzaidan, eta orduak eta orduak eman nitzakeen bere ondoan batere aspertu gabe.

Bigarrena, Kike, ni baino pixka bat zaharragoa zen; hogeita hamar bat urte izango zituen orduko denboran. Hiruretatik galantena zen, baina itxura fisikoaz gain, izaera aldetik ere guztiz erakargarria zen. Hura ez zen inon loturik egoteko jai. Mundu erdia ibilita zeukan, eta geratu barik mila pasadizu kontatzeko gauza zen. Ez zeukan asmorik burua asentatzeko, baina oso tentagarriak iruditzen zitzaizkidan berarekin munduko azken txokoak ezagutzera joateko egiten zizkidan proposamenak.

Hirugarrena, Txema, txikitatik ezagutzen nuen, auzo berekoak izanik elkarrekin joan baikinen institutura. Unibertsitaterako adinera heldu ginenean, baina, gure bideak nahikoa aldentu ziren. Izan ere, bera ikasle zintzo eta langile suertatu zen bitartean, ni gero eta estudiante tunanteago bilakatu nintzen. Urteak pasatuta, Txema itzal handiko pertsona bihurtu zen eta karrera ona egin zuen unibertsitatean zein bizitzan. Ikasketak amaitu eta berehala oposaketak atera eta maila handiko lanpostu batean hasi zen, funtzionari. Gizon dotorea zen, janzten zein izaera aldetik, eta hamaika neska zeukan atzetik. Hala ere, Txemak beti izan zuen halako joera berezi bat nirekiko, eta behin baino gehiagotan egin zizkidan berarekin ibiltzeko proposamenak.

Hiru gizon ezagutzen nituen, bada, zein baino zein interesgarriagoa, bakoitza bere erara, baina bat bakarra aukeratu behar nuen, eta ez nekien zein.

Lagunekin hitz egin nuen, eta ia denek Txemaren proposamena onartzeko aholkua eman zidaten, halako aukerarik alferrik galtzerik ez zegoela eta beste biekkin etorkizun handirik ez nekala esanez.

Gurasoek ere antzeko iritzia eman zidaten. Izan ere, txikitatik ipini zidaten Txema eredu gisa: "begira Txemak zelako nota onak ateratzen dituen," "begira Txema zelan geratzen den gauetan etxean lanean," "begira Txema zein ondo janzten den..." Huraxe zen, euren hitzetan, ondoan behar nuen probetxuzko gizona, nik neuk ere bizitzan zeozer probetxuzkoa egin behar banuen.

Azkenean, aldeko eta kontrako kontuak ondo hausnartuta, ondokoen iritziei jaramon egitea erabaki nuen, eta Txemari baietza eman nion. Asko poztu zen bera, baita nire gurasoek ere, eta orain, urte batzuk pasatuta, hartutako erabakiaz ez naizela batere damutzen esan dezaket. Izan ere, behin aukeran izan nituen beste gizon biek zelan amaitu duten ikusi besterik ez dago: Kike behin Nepalera joan zen egiaren bila, eta ez zen itzuli. Miguel, berriz, sarritan ikusten dut trenbidepeko tunelean bere gitarrarekin kantu tristeak kantatzen, ilea gero eta zuriago eta janzkera gero eta zarpailago.

Txema eta biok, berriz, primeran bizi gara. Nik ere funtzionari izateko oposaketa batzuk atera nituen, eta orain elkarrekin oso bizimodu ordenatu eta probetxugarria egiten dugu. Bion soldata oparoari esker, gutxi falta zaigu erdi bana erosi genuen etxe txukuna ordaintzen amaitzeko, oporretan edozein hondartza ederretara joan gaitzke eguzkia hartzera eta mundura ekarri ditugun bi umeek ez dute ezeren beharrik.

Zorionez, gaztetako grina txarrak sasoiz pasatu zitzaizkidan, eta beranduegi izan aurretik bide zuzenean sartu nintzen.

Hau poza! A ze poza! A ze poz handia!

Jon Arretxe
idazlea

Hiru gizon
ezagutzen nituen,
zein baino zein
interesgarriagoa,
baina bat bakarra
aukeratu behar
nuen, eta ez nekien
zein

Antonio Zavala:

“Bertso-paperak
biltzea ehizara
ateratzea
bezalakoa da”

Basarriren ustez, “Antonio Zavala tolosarra euskal zeruak eman dun izarririk diztiratsuen da, argi ta txalogarria, langile purrukatu eta asperreziña”. Basarriren hitz horien frogarik garbiena euskaltzain honek egindako lan eskerga dugu. 1961ean *Auspoa* bilduma sortu zuen, Euskal Herriko herri-literaturako testuak (bertso-paperak, narrazioak, esaerak, ipuinak, kontaerak...) jasotzeko. Guztira 246 liburu argitaratu ditu *Auspoa*ko sail txikian (*Gabon gau bat*, *Esaera zaarren bilduma berria*, *Euskal jokoak bertsoan*, *Soldaduzkako bertsoak*, *Kuba'ko gerra* eta abar); sail nagusian, berriz, 10 (Txirrita, Otaño, Xenpelar, Lazkao Txiki...); eta lau liburu berezi (Uztapide, Xalbador, Lasarte eta Eraunskin). Gaur egun *Bigarren karlista gerrateko bertsoak* izeneko liburu mardula prestatzen ari da.

Xabier Azurmendik esan du txingurria bezala ibiltzen zarela, “egunero zerbait zuloxo batean gordeaz”. Euskal literatura ko txingurria zaitugu?

Ez dakit, beste batzuek esan beharko dute nik zer egin dudan urte guzti hauetan.

Noiz hasi zinen herri-literaturako testuak jasotzen? Orain dela berrogei bat urte. Orduan bertso-paperak biltzen hasi nintzen. Hasieran, nire ezagun batzuei esaten nien bertso-paperik baldin bazuten mesedez bidaltzeko. Eta berehalaxe hasi zitzaizkidan iristen, orduko hartan oraindik ere baitzeuden bertso-paperak etxeetan. Batzuek bizpahiru bidaltzen zizkidaten, beste batzuek hamar... Segituan ikusi nuen arlo horretan bazegoela aberastasunik Euskal Herrian, eta hori guztia bildu beharra zegoela. Hau da, ohar-tu nintzen harrobi bat bazegoela, meatze bat.

Bertso galduen atzetik

Hasiera hartan zein metodo aukeratu zenuen lan egiteko? Lehenengo eta behin, jaso; ahal zen guztia jaso. Gero, berriz, bildutakoaren artean hainbat gai bazeudela konturatzen nintzen, eta, beraz, gai bati jarritako bertsoak elkarrengana biltzen nituen. Halaxe sailkatzen nituen. Bestalde, ikusten banuen autore batek bertso asko zituela (Xenpelarrek esate baterako), orduan beste karpeta berezi batean sartzen nituen. Aldez aurretik nik ez nuen ez metodorik ez aurreiritzirik izan. Bildu ahala asmatu nuen ordenatzeko eta sailkatzeko metodoa.

Hasiera batean bertso-paperez arduratu zinen, ezta? Esan dudanez, hasieran harrobi bat bazegoela ikusi nuen, eta bertso-paperak biltzeari ekin nion. Askotan bertsolari baten berri

ematen zidatenek haren pasadizoak ere kontatzen zizkidaten; esate baterako, Txirritari buruzko kontaerak. Batek esan zidan Txirritak hau egin zuela, beste batek hori gertatu zitzaiola eta abar. Hori, bada, ez zen bertsoa, kontaera baizik. Beraz, hasiera-hasieratik bertsoaren atzetik kontaera ere etorri zitzaidan.

Nahastu al dituzu inoiz liburu berean bertso larien inguruko kontaerak eta bertso-paperak?

Bai, jakina. Esate baterako, Txirritaren liburuetan kontaera asko daude. Eta kontaera horiek herriaren ahotik jasoak dira, batez ere bere ilobaren ahotik. Txirritaren lehenengo liburuak prosa gehiago du bertsoa baino.

Zein funtzio betetzen dute kontaerak?

Bertsolari baten bertsoa ematen badizute, hau da, ahoz ahoko bertso bat ematen badizute, edo, bestela, berak jarritako bertso-sail baten berri

ematen badizute, ezinezkoa da horiek zer diren ulertzea kontestua ezagutu gabe. Derrigorrezkoa da “hau eta hura gertatu zela” jakitea. Kontakizunak aipatzea beharrezkoa da, bertso-saila edo ahoz ahoko bertsoa ulertuko bada.

Non jaso dituzu bertso-paperak eta kontaerak?

Gehiena Gipuzkoa aldean jaso dut. Izan ere, bertsolariak Gipuzkoakoa izan da batez ere. Bertsolari-lurrak izan dira sagardo-lurrak. Sagardotegiarekin zerikusi handia izan du beti bertsolariak. Eta inguru hori (Donostia, Irun, Oiartzun, Zarautz...) sagardo-lurra izan da batez ere. Hortik kanpora ere beti izan dira bertsolariak, noski. Hala ere, hemen, inon baino ugariago.

Ameriketara ere jaso dituzu bertso-paperak, ezta?

Han ez dut asko jaso. Bertsolari baten aztarnei segitzea izan da

Gaur egun nabaria
da erdaraz
pentsatutako
euskara erabiltzen
dugula

Ameriketean egin dudak lanik handiena, baina ez ni han izan naitzelako. Ni ez naiz sekula hemendik mugitu. Jakina denez, Ameriketatik bertsolariak ere ibili ziren eta Euskal Herriko senideek bazituzten haien bertsoak. Orduan, batez ere, bertso horiek bildu ditut nik, bakan batzuk handik bidali badizkidate ere.

Norenak esaterako?

Pedro Maria Otañorenak. Zizurkilen jaioa, Otaño bertsolari handia Ameriketara joan zen. Han jarri zituen bertsoak ere bildu ditut. Lehenengo bere alabak eman zidan haren eskuizkribua, ez originala, baizik eta fotografiatua. Gero, berriz, hemen ere bildu nituen Ameriketean izan zen denboran jarritako bertsoak. Nola? Lan horretan ari nintzela, ikusi nuen Otañok bertso batean honako hau jartzen zuela: “Urteberria”, eta gero bertso-sail bat. Orduan honako hau pentsatu nuen: “ ‘Urteberria’... Bertso-sail batean ez da egunik jartzen. Honek eguna jarri baldin badu esan nahi du aldizkari batean argitaratu duela”. Eta Ameriketean izan zen denboran aldizkari bakarra argitaratzen zuten Buenos Aireseko euskaldunek: *La Baskonia*. Hortaz, badaezpada ere, Donostiako Udal Artxibora jo nuen eta esan zidaten ez zeukatela aldizkari horren aleirik. Bilbora joateko esan zidaten. Bertara joan, eta Diputazioko liburutegian aurkitu nuen. Hari horretatik tiraka hasi ziren agertzen Pedro Maria Otañoren bertso asko, pilaka. Eta horrela gertatu da beste batzuekin ere.

Lagunek bidalitako bertsoak eta aldizkarietakoak alde batera utzita, ez zen batere erraza materiala bilatzea, ezta?

Hori ehizara ateratzea bezalakoa da. Batzuetan esku hutsik etortzen nintzen, kolpe hutsak emanda; eta beste batzuetan, berriz, gutxien uste nuen tokian bilatzen nituen bertso-paperak.

Jendeak zer-nolako harrera egin dizu urte guztietan? Hobe, agian, zure liburuak gehiago ezagutu ahala?

Denetarik egon da. Batzuek esaten zidaten beraien materialak ez zuela ezertarako balio; eta beste batzuek, aldiz, berehalaxe laguntzen zidaten. Baina, oro har, nahiko harrera ona.

Herri-literaturaren altxorra

Zer da zuretzat herri-literatura?

Herri-literatura herriak egiten duen literatura da, jakina. Gehienetan literatura hori ahoz ahokoa izaten da, eta ez da hortik pasatzen. Hori horrela da bai hemen eta baita beste toki guztietan ere. Esate baterako, Aragoira edo Gaztelara joaten bazara, ikusiko duzu horiek ere badituztela beren kontaerak, ipuinak, esaerak, bertsoak, erromantzeak, jotak, koblak... Horiek guztiak ahoz aho dabilta, baina ez dira jasotzen. Orduan, horretarako zaletasuna daukan bat joaten bada, bertso, kontaera eta ipuin horiek ahoz aho ibili ondoren idatziz jasoko dira.

Gaur egun bada Euskal Herrian herri-literaturaz arduratuta dagoen jenderik?

Baietz uste dut nik. Hor daukagu, urrunegi joan gabe, Patziku Perurena, Leitza aldean.

Beste batzuen narrazio eta ipuinak *Auspoa* sailean sartzeak arindu al du zure lana?

Ez, ez dit arindu. Argitaratutako guztia neuk idatzi dut. Jendeak eskuz egiten du bere lana edo ahoz kontatzen dit; hala ere, neuk egiten dut zuzendari-lana: gaia esan, horretaz zerbait idazteko zirikatatu, jasotakoa pixka bat zuzendu, kopiatu, sailkatu eta atalak egin. Bat edo bi izan ezik, denak kopiatu ditut nik.

Zer-nolako garrantzia du herri-hizkerak literatura horretan?

Hizkera hori, alde batetik, bizia da; eta, beste alde batetik, eus-

karaz pentsatuta dago. Gaur egun, askotan, euskaraz baino gehiago erdaraz pentsatzen dugu. Nabaria da erdaraz pentsatutako euskara erabiltzen dugula. Herri-literatura lantzen duten idazleek euskaraz pentsatzen dute. Guk, berriz, ikasketak egin ditugu, eta euskara eta erdara ari dira gure buruan. Elkarri eragiten diote bi hizkuntzek. Beste horien buruan, ordea, euskara da nagusi. Herri-literaturako euskarak badu beti zerbait berezia.

Irudipena dut, gaur egun, gazteok batez ere, oso arreta gutxi eskaintzen diogula herri-literaturari. *Auspoa*ko liburuak museo piezak bihur al daitezke?

Hori nire liburuekin ezezik, euskararekin ere gerta daiteke. Erne ibili beharra dago. Hala ere, antzeko arazoa gertatzen da beste liburu batzuekin ere; esaterako, orain 30 urte atera ziren liburuak, —euskarazkoak nahiz erdarazkoak—, liburutegietako zokoetan daude. Gerora estimatu eta irakurtzen diren liburuak gutxi izaten dira.

Erdaraz *Biblioteca de Narrativa Popular* izenekoa kaleratu duzu...

Bai, kontalari onak ezagutu ditut, eta pena zen kontu horiek guztiak idatzi gabe uztea. Gehienak Aragoi, Gaztela, Jaén, Kantabria, Leon, Asturias eta Nafarroan bildu ditut.

Bertso-paperik jaso al duzu?

Bertso-paperak toki guztietan daude. Erdal herrian *coplas de ciego* edo *coplas de cordel* esaten zaizkie. Saltzaileak (itsuak askotan) plazako kantoi batean jarri eta kantari hasten ziren. Gero jendeak erosi egiten zituen, hemen bezala. Nik banaka batzuk dauzkat bilduta. Baina horiek argitaratzea oso zaila da. Oso ondo menderatu behar duzu bibliografia, hau da, argitaratuta dagoena ezagutu. Bestela, erdaraz esaten den moduan: Mediterraneo itsasoa deskubrituko duzu. Ni neu, behinik behin, ez naiz argitaratzen ausartu. Norbaiten kontaera edo norbaiti buruzko kontaren kasuan, berriz, oso bestelakoa da. Horretan badaukazu nolabaiteko segurantzia.

Antzekoak al dira han-hemengo herri-literaturak?

Berdin-berdinak, eta berdin kontatzen dituzte gauzak, batez ere kontaerak. Kontaerek estilo zuzena dute. Bertsoek, ordea, badauzkate beste baldintza batzuk. Esate baterako, erdaraz erromantze gisa egiten da; euskaraz, berriz, zortziko txikia, zortziko handia, hamarrekota eta abar. Bereizketa hortik dator gehienbat.

Zertan zabilta gaur egun?

Lan handi bat prestatzen ari naiz: II. Karlistadaren bertsoak, hain zuzen. Bertso ugari bildu ditut, nahiz eta jakin beste asko betiko galduta daudela edo zokoetan ahaztuta. Guztira 1.600 bertso baino gehiago sartu ditut eta 40 bat doinu. *Bigarren karlista gerrateko bertsoak* liburuak ere bertso adina prosa dauka. Behar-beharrezkoa du testuinguru historiko bat. Beraz, bertso-sail bakoitzaren ondoan testuingurua ematen saiatu naiz.

Bertso horien egile gehienak anonimoak omen dira...

Bai, jakina! Izan ere, nik pentsatzen dudanez, beldurra zuten nonbait. Hura frontierik gabeko gerra izan zen. Gaur liberalak zeuden herri batean, eta biharamunean, berriz, karlistak; edo alderantziz. Orduan, norbaitek bere burua nabarmentzen baldin bazuen bertsoak jarri zituelako inoren aurka, soldaduak etorritakoan egurra jasoko zuen. Izena isilik gorde behar zuten derrigorez.

Lutxo Egia
Kazetaria

Idatzizko komunikazioan trebatzeko ikastaroa

Gaur egungo administrazioaren xedea herritarrarengana hurbiltzea da. Horretarako, ezinbestekoa da, gure ustez, komunikazioa hobetzea eta, hortaz, administrazio hizkera gaurkotzea.

HAEEK bere egin du, aspalditik, helburu hori, baita bideak jarri ere. Baina, orain artekoaz gain, uste dugu administrazioko idazkerari buruzko ikuspegi hori zabaltzeko biderik onena ikastaro berezi bat antolatzea dela: ikastaro praktikoa eta trinkoa, egunero arazoei aurre egiten laguntzeko; benetako arazoei, ez teoriokoei, administrazioko langileak arazo zehatzak konpontzeko premia du eta.

Hainbat tokitan, erakundetan eta herritan eman da orain arte ikastaroa: UEU, UEMA (Bermeo, Markina...), Antzuola, Bergara, Hezkuntzako Ikuskaritza... Eta piztu duen interesagatik, ikastaroaren zer-nolakoak zabaldu nahi ditugu orrialde honetatik.

IKASTAROAREN EZAUGARRIAK

Norentzat: Euskaraz lan egin nahi duten administrazioko langileentzat. Ez dago hizkuntz eskakizun jakin bati loturik; hala ere, gutxieneko maila eskatzen dugu.

Ikasle kopurua: 8-15 bitartekoa, gure ustez, talde lanerako kopuru egokia da eta.

Iraupena: 27 ordu, 6 egunetan banatuak.

Metodologia: Praktikari ematen diogu lehenetsua. Hortaz, berebiziko garrantzia dute ariketek eta talde-lanak, irtenbideak bilatzeko elkarlanaren garrantzia azpimarratu nahi baitugu. Ariketa eta adibide guztiak administrazioko benetako testuetan daude oinarrituta, HAEE osatzen ari den *corpus*-etik atera baitira.

Ikasmateria: HAEEK prestatutako liburua (*Argiro*) jasoko du ikasleak. Liburu horrek ikastaroaren egitura, edukiak eta ariketak biltzen ditu, eta nor bere kabuz ikasteko egokia da. Adibideak azaltzeko baliabide informatiboak erabiltzen dira.

IKASTAROAREN ATALAK

Sei atal ditu: Komunikazioa, Testugintza, Gramatika Arazoak, Administrazioko Testuak Euskaratzen, Estilo Arazoak eta Administrazio Idazkiak. Banan-banan azalduko ditugu:

• Komunikazioa

Testu bat sortu behar dugunean kontuan hartu beharreko gauza asko daude: nor egingo duen; norentzat, zertaz, zertarako den; zein hizkera erabili, noiz, non eta nola irakurriko den... Horiek guztiak kontuan hartuta, idazki eraginkoragoak lortuko ditugu.

• Testugintza

Ez da erraza testuak bat-batean sortzea; gutxitan izango dira egokiak, eta askotan nahasiak. Aurretik plangintza egitea komeni

da: ideiak zerrendatu, aukeratu, hurrenkera egokian jarri eta lerroaldetan bildu, ideiak elkarrekin egoki lotuz.

• Gramatika arazoak

Ez da arraroa idazten dugunean zalantzak izatea: hitzak lotuta ala bereizita?, letra larriz ala xehez?, marra bai ala ez?, data nola?, e.a. Administrazioko idazkietako akats sarrienak saihesteko, Euskaltzaindiaren azken gomendio-arauak berrikusiko ditugu.

• Estilo arazoak

Erdararekiko morrontza nabaria da administrazioko testu askotan: euskararen berezko bideak jorratu beharrean, erdararen fraseologia imitatzen da maiz, eta, ondorioz, testu ilunak, korapilatsuak, gatzik gabeak sortzen dira. Arazoak identifikatu eta konpontzeko aholkuak emango ditugu.

• Administrazioko testuak euskaratzen

Ziurrenik, behin baino gehiagotan euskaratu behar izan dugu erdal esaldi edo testuren bat. Askotan, tamalez, mezuari barik, erdal egiturari ematen zaio garrantzia eta, horrela, naturaltasun gutxiko testuak sortzen dira. Erdal testuak egokiro euskaratzeko zenbait bide azalduko ditugu.

• Administrazio idazkiak

Administrazioan idazterakoan kontuan hartzeko irizpide orokorrek ematen dira (akatsik ohikoenak, irtenbideak...) baita hainbat idazki mota aztertu ere (ziurtagiria, eskabidea, gutuna, ofizioa, bilera-deia, akta, iragarkia, txostena, e.a.).

IKASTARO ONDOKO JARRAIPENA

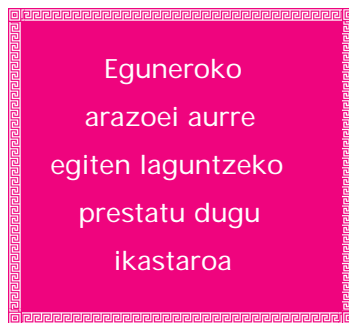
Ikastaroa amaitu arren, ez genuke ikaslearekiko harremana eten nahi, ondotxo dakigulako oso ekarpen aberasgarriak egin daitezkeela, ikastaroa amaitutakoan laneko arazoak konpontzeko norberak bilatzen dituen irtenbideak bilduta.

Izan ere, arazo horiek komunak dira; hori dela eta, *tailer* bat osatu nahi dugu, guztion artean konponbide horiek aztertu, eztabaidatu eta bateratzeko; arazo berdinen aurrean, guk baino lehen beste batzuk aurkitu dituzten bideen berri izateko eta emateko; azken buruan, denbora eta ahaleginak alferrik ez emateko.

Inoizko aukera paregabeak eskaintzen dizkigu Telematikak gaur egun, Internet-ekin bilgune birtuala gauzatzeko, distantziaren mugak hautsita elkarrekin lan egiteko.

Oharra: Argibide gehiago nahi baduzu, jo HAEEKo telefono hauetara: 945-187636/37

HAEEKo irakasleak

Barne-turismoa Euskal Herrian

Bazter guztietako txokorik eder renerainoko bidaiak

Bizkaia maite

Egungo Bilboko burdinazko eguzkia nagia ateratzen hasi da Guggenheim museoaren bizkarrean. Abiapuntu egokia iruditu zaigu Euskal Herrian barrena abiatzeko. “Bilbora, nagusiki, enpresa gizonak etortzen dira” esan digu ahopean turismo bulegoko neskek. Alde Zaharrean gosari-legea egin ondoren, Txinbitoak Santurtziraino eraman gaitu. Itsasontzi tikiak pantailarik gabeko hiru dimentsiotako filmea erakutsi digu: Bilboko industria (Euskalduna, Bizkaiko Labe Garaiak...) zer zen eta zer bilakatu den. Eta bere izugarrian, bidaiariok bat gatzoz: burdinak badu xarmarik. Alberto de Palaciok eraikitako Bizkaiko Zubitik pasatzean, berriz, Julio Zesar bagina bezala sumatu dugu geure burua.

Bizkaian lamien ibilbidea aukeratu dugu: Lamikiz (Markina), Lamindano (Dima), Laminerrota (Zeberio), Laminapatsu (Zeanuri), Laminarieta (Bedia), Laminazulo (Anboto), Laminarrain (Mundaka), Lamiako (Algorta)... Erromatarrek ustiatutako Trapagako meategietatik barnealdeko haranetara joan gara. Elorrio aldean, behelainoaren konplizitateaz, Argiñetako nekropoli paleokristaua isiltasunez mintzatu zaigu. Zer gorde ote dute XI. mendeko hilobietan? “Mariri galdetu beharko jake” xuxurlatu du Anbotoko Damarekin harro dagoen baserriarrak. Eta ziztu bizian Urkiolako Parkean eta inguruetan barneratu gara. Hartziko erraldoiek (Mugarra, Anboto, Orisol, Udalaiz...) mendizaleak zorutzen dituzte egun oskarbian. Bueltan kostaldetik itzuli gara.

“Bizkaia maite, atzo goizean ikusi zintudan...”. Zein ederra Irigaray eta Lertxundiren kanta Dimako baserri batean. Sutondoan goxo, biharko plana aztertzen dugu: Gorbeia igoko gara eta Berretinetik Araban sartu. “Euskal Autonomi Elkartearen, azken urteetan, nekazalturismoa gero eta gehiago zabaltzen ari da. Araban 31 baserri edo basetxe daude, Bizkaian 49, eta 88 Gipuzkoan. Herrietako hotelak ere ugari dira: gaur egun 11 daude Araban, 7 Bizkaian eta 10 Gipuzkoan”. Gorbeiarako bidean Upo artzainaren bila ibili gara. Alferrik, ordea. Rosa Díez, Turismo sailburua, zuzen dabil, dudarik ez: “Euskadik paisaia ezin ederragoak ditu. Baina guztietan onena bertako gizon-emakumeak dira”. Euskal Herriko gizon-emakumeak: Miel Otxin, Lantzen; Markitos, Zalduondon; Aittun Aundiya, Arbizun; Antxon Zarkua, Irañetan; Zamalzain, Zuberoako herrietan... Hain bereziak!

Tempranilloren lurretan

Ardoaren usainean sartu gara Arabako lurretan. Paisaia anitzak mosaiko ederra osatzen du bisitarien begietan. Gorbeiatik mendebaldeko haranetara abiatu gara. Begi-bistan dauzkagu Zuia, Orduña, Aiara, Nerbioi eta Okondo. Badaia mendizerra zeharkatu ondoren Valderejoko Parke Naturalera iristen gara, naturare-

kin bat egiteko aukera ezin hobea. Añana Gesaltzan, berriz, gatz ateratzeko larrainak terrazetan ikusteak harritu egin gaitu. Egundak gatz ustiaketa errentagarria ez bada ere, larrainek turistak gozagarri dihardute.

Kantauriko mendizerra atzean utzi ahala, mahastiek toki guztietatik inguratzen gaituzte. Arabako Errioxan sartu gara, ez dago dudarik. Biasterin gora eta behera gabiltza kale estuetatik. “Aintzinako denboretara itzuli gara”. XVI., XVII. eta XVIII. mendeetako jauretxeak ikus daitezke nonahi. Bazkari-legea, berriz, Bastidan egingo dugu: patatak errioxar erara, arkume errea eta etxeko ardo beltza egokiak izan daitezke. “Tempranillo ez da lapur bat, mahats-mota baizik” erran digu bodega bateko pasabideak erakutsi dizkigun emakumeak. Eta bazkalondoan datu batzuk: “Iaz EAEko barne-turismoak gora egin zuen pixka bat. Bizkaikoa %1,7koa izan zen; eta Arabakoa, berriz, %9,9koa. Gipuzkoako barne-turismoak, ordea, behera egin zuen (%2,2). Gipuzkoan EAEko 1.240 herritar gutxiago egon ziren, eta Araban, 3.440 gehiago”.

Gasteiza jaitsi aurretik arraunketa eta piraguismoa egin dugu Zadorrako urtegietan. Arratsaldean, eguzki-galdatan, blusak “Zeledon, Zeledon” hasi dira nekagabe. Ama Birjina Zuriaren jaiak dira, baina erlojuari minutu batzuk ostuko dizkiogu Alberto Schommerren toki kuttunak bisitatzeko: Florida parkea, Arkioloak, hirigune zaharra, Santa Maria Katedrala edo Fournier

karta museoa. Hiritik aldegin baino lehen, “vasquitos” eta “neskitas” kutxatxo bat erosi dugu, jakina.

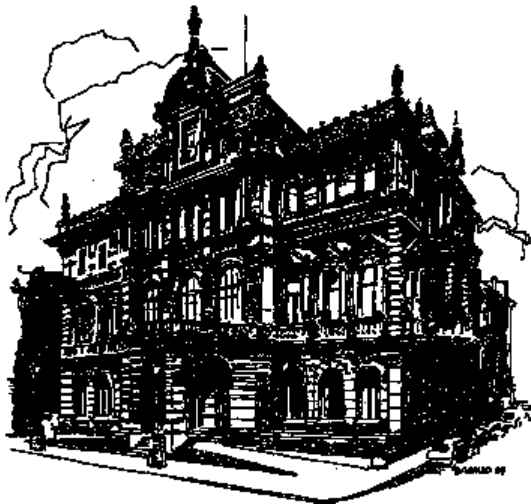
Erromesak ongi aski daki Arabako Lautada zeharkatu behar duela, inora helduko bada. Aizkorriko magalean San Adrian tunela —Araba eta Gipuzkoaren arteko zilbor-hestea— ikusi dugu. “Ba ote dago zorte okerragorik, munduan zehar ibiltzean, Arabako Lautadako ehundaka herritako bidexketatik urrun egotea baino?” idatzi zuen Ramiro de Maeztuk. Nafarroara goazelarik, harriak jazten du bidaia. Egirazen, Aizkomendiko trikuharriak zoratu gaitu; eta Arrizalan, berriz, Sorginetxeoak. Kondairaren arabera, “Arrizalako harriak Entziako haitzetatik jaitsiak dira. Sorginak hara joaten ziren ile-kalparra orraztera”. Arratsean ekia bideetara abaildu da. “Eguzkia joan da bere amarengana. Bihar etorriko da eguraldia ona bada!”.

Anaia zaharra

Olazagutian *anaia zaharrarekin* egin dugu topo. Zirrara berezia sumatu dugu. “Nafarroa bezelakorik ez dago”. Eta berriz ere Benitoren kantzak gogoan: “Zure landen zabalera ortzi muga den hartan mugatzen da”. Ipar partera joan aurretik hegoaldeko lur emankorretara abiatu gara Urbasatik pasa ondoren. Antzinan, San Joan egunean, bertako artzainek jauzika ikusten zuten eguzkiaren irteera. Nafarroako hiru abelbide egingo ditugu, hirurak udakoak: Bardeetatik Andiarra eta Urbasara doana (guk alderantziz), Erronkarikoa eta Zaraitzukoa. Donejakue Bideak hamaika baseliza eta monastegi erakutsiko dizkigu Lizarrako merindadean, eta Eboko gastronomia dastatuko dugu Erriberako haran oparoetan. Bardeetan, berriz, mendi-bizikleta hartuko dugu aintzira ttikietara iristeko.

Bardeetako lur idorretan hasita, Erronkariko mendietara abiatuko gara Zarrakaztelu, Kaseda, Xabier, Leireko monastegi eta Burgin barrena. Irudizko bidaia baino ez da, noski, Isabara iritsi aurretik mendebalderantz itzuliko baikara. Orain Iruñean gaude, noiz eta San Ferminetan. “Hauek bai pestak!”. Gau giroa da goizalban miura beltzak Estafetako zapi gorriak harrapatzen ahale-

gindu direnerako. “Nafarrek asteburuetan egiten dute barne-turismoa. Gehienek landa turismoko etxeak eta baserriak aukeratzan dituzte” adierazi digu Estefania Munarriz Nafarroako Gobernu Turismo Departamentuko arduradunak.

Algara eta zarata bazter batera, lasaitasun bila aldegin dugu Iruñetik. Eta lasaitasuna aurkitzekotan, zalantzarik gabe, erdialdeko eta iparraldeko mendi eta baso ezin ederragoetan aurkituko dugu. Abiapuntua Aralarko San Miguel Santutegia da. Santuaren laguntzaz geuk ere akabatuko ditugu mundu honetako herensugeak, Teodosio Goñik egin zuen moduan. Gero atsedean hartuko dugu inguruetako pagoen itzalpean. Eta pagadiz eta hariztiz inguraturik, iparralderantz abiatuko gara. Elizondo eta Lesakaren artean, Bertizko Parkeko 120 zuhaitz eta landare mota baino gehiagok hots egin digute. Segituan, akelarre bat egin dugu Zugarramurdiko lezeetan, Alvarado inkisidore erdaldun malapartatua ohartu gabe.

“Antso Azkarrak (1234an zendua) ez zian saskibaloian jokatu” esan digute Orreagan. Bertako hilobia erraldoi batena da, ez besterena. Baina garai hartan Nafarroako Erregeak nahiko zeregina zeukan Navas de Tolosa-ko borroketan. Gu borroka zaleak ez garenez, Iratiko oihanean sartuko gara. Erabakita gaude egun batzuk kirola egiten ematera. Izan ere, Aezkoa bailara ezin hobea da zaldi gaineko ibilaldiak egiteko, bizikletaz ibiltzeko, espeleologian aritzeko, malkarren arteak jaisteko, eskalatzeko edo rafting eta gisako ur-kirolekin gozatzeko. Eta neka-neka eginda gauden arren, Belagoa aldean lehertuko gara, Euskal Herriko gailurretan alegia: Hiru Erregeen Mahaia, Arlas, Orhi...

Gaztaren ibilbidea

Konturatu gabe Iparraldean sartu gara Santa-Grazitik. Zuberoan edo Xiberoan hain zuzen ere, “bazter gūzietako xokhorik eijerrena”. Mugarik zeharkatu barik Kakuetakako arroiletako ur-jauzien aurrean gaude. “Edertasunaren leinurua ekartzen daukute begien aintzinerat” erran digu Piarresek. Eta astirik galdu gabe Atharratzera abiatuko gara Etxahun-Iruren hitzak gogoan: “Ametsa, lagun nazak ni Atharratzera ene azken egunen han iragaitera”. Eta segidan Ündüreñera, Matalas apezaren hilobi sekretua bisitatzen. Eta ondoren Sohütara, Itxaro Bordari-eta ikastola eraikitzen laguntzera mantenu-truk. Eta gero Ospitale-Piako XII. mendeko eliza erromanikoa ikustera. Eta, azkenik, Mauleko gazteluaren inguruan goxo-goxo lo egitera *Bereterretxen khantoria* entzuten dugularik. Xiberoa baita, apika, Hegoaldeko biztanleongan erakargarritasunik handiena sortarazten duen herrialdea. Negu aldean maskaradan murgildu ginen Kantinierra, Zamalzain, Ghatuzain, buhame eta gainontzeko lagunekin, eta orain, berriz, pastoralan edo phastualan gaude Muskil-din, khiristi eta türkekin.

“Gü girade Xiberuko jentia, odol bero boztarioz bethiak” agurtu gaituzte Mauletik irten garenean. “Iparraldean barrena ibiltzeko oso gomendagarria da *route du fromage* delakoa egitea,

hau da, gaztaren ibilbidea. Lapurditik Zuberoarainoko ibilbidea da” esan digute Donibane Garaziko turismo bulegoan. Bagene-
kien alde zurretik, baina, hala ere, eskertzekoa da. Nafarroa
Beherean edo Behenafarroan gaude dagoeneko, herrialderik
ezezagunena agian. Lehenengo eta behin Donibane Garazin gel-
ditzea derrigorrezkoa dugu. Gaztelua, harresiak, Nafarroako
Estatuen Etxea, eliza gotikoa eta apezpikuen presondegia histo-
riaz mintzo dira. “Avignon-eko Aita Sainduaren nahikinduraz
eraiki zuten presondegia, zisma haundiaren garaian”. Esan
dugenez, Nafarroa Beherea herrialderik ezezagunena dugu,
baina ez, ordea, erakusteko gauza gutxien duena. Donibane
Garazitik Baigorri, Donapaleu eta Garuzeko azoketara hurbil-
duko gara. Eta hemen ere bat egingo dugu naturarekin, bertoko
baso edo oihan ikusgarriekin.

“Munduko leku maitena, zuri zor dautzut naizena: izan eta
izena” idatzi zuen Xalbadorek. Ez dakit Lapurdiko *biarriko*,
hiruarriko edo *lauarriko* baserriak Euskal Herriko politenak
diren, baina agerian dago ez daukatela zerikusi handirik gai-
nontzeko guztiekin. Gurean herrialde turistikorik izan bada, hori
Lapurdi da. Sarako lezeetan euskarazko bisitaldi bat egin dugu,
eta gero, Larraungo laratzezko tren ttipiak 900 metroko gailu-
rerra eraman gaitu. “Hemendik, nehondik baino hobeki ikus dai-
tezke Piriniotako mendilerroak”. Hegoaldeko euskaldunok
turista frantsesekin nahasten gara. Batzuk Hazparne, Urruña,
Ainhoa edo Uztaritzeko jaietara doaz; beste batzuk Kanbora,
Arnago bisitatzera, Edmond Rostanden (*Bercerac-eko Cyrano*
obraren autorea) jauregi eta lorategi ederrak ikustera; Senpereko
lakura edo, piper gorrien bila, Espeletara joaten denik ere bada.
Eta inor ez da kostaldeko herri eta hiriak ikusi gabe geratzen.
Guk geuk Miarritzen, surf egin ostean, erosketak egin ditugu eta
iluntze aldean, Birjinaren harkaitz ondoan, itsas erakustokira
sartu gara marrazo eta bestelako arrainak ikustera. Baionan,
berriz, Rubens, Greco, Murillo, Goya, Degas eta beste batzuen
margo, eskultura eta marrazkiak mirestu ditugu Bonnat Museo-
an. Eta museoein jarraitzeko, Donibane Lohizuneko Grévin
Museoan jantzi ditugu Eguzki Erregearen Gorteko jantzi eta
apaindurak. Ondoren kresal usaina nabaritu dugu portu aldean.

Bertso eta sagardo artean

Iparralde eta Hegoaldearen arteko muga 1856an finkatu bazen
ere, 1659. urtera joan behar dugu haren hastapenak ezagutzeko.
Wilhelm F. von Humboldt alemaniarra ongi aski ohartu zen zein
kalte handia egin zioten gerrek eta mugak Hondarribia eta Hen-
daiako herritarren elkarbizitzari. Eskerrak barne-turismo bidaia
honek muga psikologikoak oro puskatzen dituen! Gipuzkoa,
bada, azken herrialdea dugu Bizkaira itzuli aurretik. Txingudi
badiatik itsasoaldeko ibilbidea egin dugu Bilbora iristeko. Dena
den, lehenik eta behin Donostian gelditu gara. Kontxako hon-
dartz gainezka dago estropadak hasi orduko. “Baietz Oriok ira-
bazi!”. Estropaden amaierak, ordea, Alde Zaharreko tabernetan
harrapatu gaitu pintxoia eskuineko eskuan eta basoerdia ezkerre-
koan”. Gau argian Jazzaldiko emanaldi lasaia entzuteko prest
paratu gara.

Mendira itzultzeko irrikitan geunden. Txindokiko tontorrean
lagun ataundar, amezketar, zaldibiatar eta beasaindarrekin egin
dugu topo. “Goierriko neskak bezain ederragorik ez zegok”

harrotu egin da mutil amezketarra. Aizkorritik jaisten, ber-
riz, derrigorrezko bisitaldia egin dugu Arantzazun eta Oñatin. Eta
bertako Sancti Spiritus Unibertsitateko aurrealde platereskoa eta
Loiolako basilika mirestu ondoren, Hondarribia eta Irungo alar-
deetan esku hartu dugu. Orain, goiz osoa harat-honat ibili eta
gero, gose gara. Orio, Zarautz, Getaria, Mutriku edo Debako
jatetxeren batean kokotxak, legatza, bisigua edo hegaluzea
jango ditugu. Arratsalde gorrian, ber-
tiz, kostalde honetako por-
tu, hondartza eta itsas-labarretatik ibiliko gara. Eta gau partean
Gipuzkoako bertsolari zirikalari-
ei entzungo diegu edozein herri-
tako sagardotegietan.

Bidaia, zoritxarrez, amaitzear dago. Ondarroan ur handitako
arrantza egiten duten itsasontzien buru bihurtu gara; Lekeition
Kaxarranka dantzatu dugu arrantzalez inguratutik; Markina-
-Xemeinen Arretxinaga bisitatu dugu; Kortezubin Santimami-
ñeko kobazulo paleolitikora sartu gara, Omako basoan galdu
ostean; Gernikan argazki bat atera digute Arbolaren ondoan;
Mundakan surf egin dugu; eta Bakion txakoli goxoa dastatu.
Ohartu garenerako Bizkaiko Zubiaren azpitik pasatu gara ber-
tiz ere Guggenheim-erako bidean.

Etxean gaude. Orain kontatzea baino ez zaigu geratzen.

Lutxo Egia
Kazetaria

Turismo bulegoak

- * Gasteiz. Gasteiz etorbidea // (945) 1615 98
- * Bilbo. BIT Arriaga plaza 1 // (94) 416 00 22
- * Donostia. CAT Reina Regente z/g // (943) 48 11 66
- * Iruñea. Blas de la Serna 1 // (948) 42 77 53
- * Baiona. Place des basques // 05 59 46 01 46
- * Donibane Garazi. C. de Gaulle plaza // 05 59 37 03 57
- * Maule. Place des allees 10 // 05 59 28 02 37

Gidaliburu interesgarriak

- Eusko Jaurlaritza: Turismo gida profesionala 1997
- Eusko Jaurlaritza: Kanpin, Hotel eta Apartamentuen gidaliburua 1997
- Eusko Jaurlaritza: Etxez etxe Euskal Herrian. Ater-
peen Gidaliburua
- Nafarroako Gobernua: Turismo Zerbitzuen Gidali-
burua 1997
- Nafarroako Gobernua: Landa Turismoko Lojamen-
duen Gidaliburua 1997
- Pays Basque. Guide Loisirs 1997

“¿Nos fuimos?”

(Mario Moreno “Cantinflas”)

Lehengo batean etortzen zitzaidan *Administrazioa Euskaraz* aldizkariko artikuluak enkargatzen dituen eta esaten zidan:

—Idazten diguzu artikulutxo bat datorren alean argitaratzeko?

—Ederrarengana jotzen duzu artikuluan eske. Baina bai, idazten dizuet. Noizko edo?

—Aste honetan ezin baduzu, idazten duzu datorren astean eta... Egindakoan ekartzen diguzu eta hitz egiten dugu. *Bale?*

Eta horrela, *bale* esan nion eta hemen ari naiz.

Hori elkarrizketamodua! Modan dago hala ere. Aditzaren erabileran hori ez da euskaraz ikasten hasi berriak direnek pasa beharreko etapa berezi bateko kontua eta ez beste inongoa edo inoizkoa; ezta etxean euskaraz, baina kalean gaztelaniaz egin beharra duten neska-mutilena eta ez beste inorena ere. Txikitatik euskaldun diren eta euskal gramatika ezagutzeko motiboa duten dexenteren kontua ere bada.

Egia da ongi-gaizki, gaizki-ongi danbolin soinu dantzan sarritan ibiltzen garela. Baina ez nuke nahi *hizkuntz komisario* lanetan aritu hemen, horretarako ez naiz nor eta. Gauza batzuk nabarmenak dira hala ere, nabarmenak direnez. Esaterako esku artean dugun honetan, hots, aditzaren erabileran, maiz

entzuten ditugun hauek:

- *Bihar ekiten diogu lan honi, arratsaldean etortzen naiz eta ikusten dugu zer egin daitekeen... Gerokoak orainaldian emanda. Ez al dugu, bada, ikasi bihar ekingo diogu, arratsaldean etorriko naiz...*

- *Gaur goizeko lasterketan aurrena Marino heltzen zen; bigarren, hamabost segundura, Justino sartzen zen... Gertatutakoak, amaitutakoak, lehenaldi ez-burutuan emanda. Dotorezia beharrez? Zeren eraginez, bada? Gaztelaniaz esango bagenu: *en la carrera disputada esta mañana primero solía llegar Marino; a los quince segundos solía entrar Justino...?* Cantinflasek ez zuen denborarik galtzen, bere lagun koadrila norabait joateko prest eta abiatzeko gogoz zegoenean: *nos fuimos?* esaten zien eta txistu batean irteten zuten guztiak batera.*

Irakurri ere, irakur daiteke gauza bitxi askorik:

- *Orain zazpi mende Portuaren sorrerak Bilboko hiriarekin bat egiten du. Jakina: *hace siete siglos, el nacimiento del Puerto se confunde con el de la propia villa de Bilbao... se confunde* hori ondo dago behintzat.*

- *Toribio Alzaga (apirilak 19, 1861). Donostian jaio da gaur. Urte askotan izan da euskal antzerkigilerik herrikoiena. Bigarren gudu karlista dela eta, Ziburura ihesi joan behar izan du... Lizentziak lizentzia, Toribio aspaldiegikoa dugu bere aipamen edo erreseina egin behar eta jaio da idazteko. 1861ekoak eta urte asko geroagokoak ere jaio egin ziren.*

- Kontaeretakoz hizkera eta idazkera bizian bai, hor aditza modu gehiagotan erabiltzeko aukera dago: “Sankristauak irakurtzen ere ez omen zekian: baiña *eraman dute* kulpitora bear bezela jantzita, eta onela *egin zuan* sermoia:...” “Au gertatu zala aspaldi da. Nere pariente baserritar batzuen illobak bixkiak *ziran*. Oiek eta beren izeba Urrestillakoak askotan alkar *ikusten zuten* Ordizin. Bixki oietako bat il ondorenean, asteazken batean, or *ikusten du* Urrestillako izebak, eta *onela dio*:...”

Nahi duenak itzul bitza goiko kontakizun-hasiara bi horiek gaztelarara. Ezetz balorerik izan euskarazko aditz-erak beren horretan, zuzen-zuzenean gaztelaraz emateko! Eta ez naiz lizentzien kontrakoa, oso gustuko dut zera hura ere eta: *y ellos eran cuatro, y nosotros ocho, y vaya paliza que les dimos ellos a nosotros.*

Kaxildo Alkorta

HAEeko Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko itzultzailea

Ez nuke nahi
hizkuntz
komisario lanetan
aritu hemen

NON DA BEGOÑA?

Erlojuak goizeko zazpitan iratzarri zuenean, Begoña pozik eta gogo betez esnatu zen. Ez zekien zer zela eta, baina, aspaldiko partez, adoretu jaiki zen. Etxean gosaldu zuen tostada eta guzti; eta poliki-poliki abiatu zen lanera parkeetako usain gozoetan barna, astiro, paseoan, zeruko hodei gorritzatuei begira. Inora ez doanak daraman ibilkera arduragabearekin zihoan goizeko freskuran, gerokoa ahalik eta gehien atzeratu nahian.

Halako batean iritsi zen beste askorekin batera. Ordenadorea piztu zuen eta, birusen baten bila, eskaneatzen ari zen bitartean, mahai gaineko arrosa ximelduei begiratu zien: eder ziren ihar-tzen gorri xumeak kristalezko lorontzian; eder, iragan denborak makurtuta, leihoaren ondoko argitan; ezpain desiragarriak izpiño baten zain.

—Arrosek ez dute egiaren beharrik —otu zitzaion Begoñari, lankide batekin izandako eztabaida gogora ekarrita—. Egia...? —harritu zen Begoña—. Ez, txarto dinot; ez da... Ez dago egia-rik! —erabaki zuen petalo hauskor bat airean zehar mahai gaineraino limurtzen zen bitartean—. Antzematen dugun errealitatea... besterik ez da. Bai, horixe bera da egia deritzoguna: antzematen dugun errealitatea... Eta hori bikoitza da: norberarena eta besteena... —pentsatu zuen Begoñak tristeziak. Dena den, eraikuntza adimendunaren bozgorailuetatik Straussen Annen polkaren zati bat ateratzen ari zela konturatu zenean, begiak leihora itzuli zitzaizkion; eta leiho ondoko zuhaitzetan batera eta bestera zebiltzan miki atseginez begiratu zien, harik eta ahots ezagun baten itzalak etorrarazi zuen arte:

—Bego, liburutegitik 86/12/05eko boletina ekartzeko dio Luisek —zioen bozak. Begiak leihotik itzuli zituen; eta, hantxe zen, bere aurrean zain, Lolaren irribarre gozoa.
—Noizko behar du? —galdetu zion apal bezain leho.
—Oraintxe bertan, arratsaldeko bilera prestatzeko behar du eta.

Isilik joan zen Begoña, ixil-ixilik, txintik atera barik pasilo luezetan barena; lehenengo, liburutegira, Kaixo, txurri! U! Txurrii... boletin zahar horiek ez ditugu hemen. Horiek sotoko biltegian daude gordeta. Zeuek ere gauza bakoitzeko eskatzen duzue! —jakinarazi zion Anak, eta gaineratu zuen—: Ba, gaur bakarrik nago. —Eta gero, Ana liburutegian bakarrik zegoenez, giltzak eta behar besteko azalpenak eman ondoren, beheko sotora...

Hantxe ziren aspaldiko boletinak kartoizko kutxa zurietan, behar bezala ordenatuta apal luzeetan—: 1985... 1986... Abendua. Hementxe egongo da. —Begoñak kartoizko kutxa hautseztatua hartu zuen; ireki; eta, boletina atera ondoren, bere tokira itzultzera zihoala, hutsartean barrenean bonbilatxo moduko bat zegoela iruditu zitzaion—: zer ete da hori —harritu zen Begoña. Eskua luzatu zuen eta, hautsaren gora-behera, leun bezain hotza iruditu zitzaion hatzekin ukitu zuenean.

Behin hartuta, kristalezko botilatxo udako itsasoa bezain urdina zirudien esku ahurrean. Putz egin zion hautsa kentzearen, eta bizitu egin zen urdina; hain koloretsuak ziren haren sabeleko ñabardurak, hain bizi haren barruko aztoramena, ezen, itsaso sakon bat higitzen ari zela iruditu baitzitzaion.

—Zer arraio ete da hau? —xunditu zen, arretaz aztertzen zuen bitartean.

Begoñak indartsu astindu zuen botilatxo belarri ondoan; baina ez zuen ezer entzun; hala eta guztiz ere, esku ahurrean zeukala begiraten zion bakoitzean, itsaso sakon bat deiadarka ari zitzaiola agintzen zion gogoak. Eskuaz igurtzi zuen botilatxo garbi-garbi uzteko; eta, ferekatu ahala, kristal orbaingabearen urregorrizko hizkiak zizelatzen hasi ziren banaka-banaka—: Ene-gan... darot... hilez... kor... tasuna —irakurri zuen Begoñak aho zabalik.

Duda-mudan eta zalantzan ibili ondoren, jakinminak bultzatuta, azkenean deliberatu zuen bonbilatxo irekitzera. Inolako ahalegin berezirik gabe kendu zion kortxoa; eta zabaldukotan arrosa usaineko lurrin freskagarriak bete zen sotoko giro itxia. Usain gozo horrek txolindu zuen Begoña.

—Pozioia balitz? —bururatu zitzaion. Urduri egon zen une batez, geldirik ernai, lurrin miresgarri horrek zer eragingo ote zion zain. Baina, ez; ez zuen inolako egonezinik sentitu; bai, ordea, zorion menderaezin moduko bat. Eta, leiho ondoko argi hitsetan zeuden ezpain more hauskorak akorduan, hustu zuen bonbilatxo; oldar moduko batek hartuta, irentsi zituen edabe ezitsua haren tanto apurrak: arin, zoli, alai eta bizkortuta sentitzen zuen bere burua; haizalditxo bat zen uhinen gainetik kulunka.

Haize antzeko batek eramanda legez joan zen Begoña eskailere-tan gora...

—Ana, aurkitu dut, eh!

—Ah!, bai?! —erantzun zion Anak, ordenadore baten kontrako ahaleginetan ari zela.

Burua pantailatik jaso zuen eta, —Ene Jainkoa! —ikaratu zen espantu handiz, aurrekoa ikusita. Begiak zabal-zabalik Begoñaren jantzian finkatuta, harri eta zur gelditu zen une batez; ondoren, infernuko deabruak ikusi izan balitu bezala, garrasi batean joan zen ziztu bizian. Begoña ahalegindu zen beraren atzetik, zerk beldurtzen zuen galdetzera; baina pasilora atera zenean, hutsik zegoen; ez zen Anaren arrastorik nimiñoena.

Anaren portaera harrigarriak nahasi samar utzi zuen Begoña. Bere buruari begiratu zion zeozer ote zuen jakiteko guran; baina, ez zuenez ezer berezirik somatu, bizkarrak jaso eta —Ez dut ezer edukiko aurpegian, ezta? —esanaz, komunera sartu zen ispilu baten bila; aurrean jarri zenean, Begoña miretsi egin zen. Berak bere burua ikusten zuen arren, zilar isladak buletina eta jantzia besterik ez zion itzultzen. Arropak erantzi zituen, eta, lerro-lerroan, atzeko komunetako atek bakarrik zeuden ispiilatuta. Handik aterata, pasiloan zihoala, Lola bere gorputzean barrena nola igarotzen zen ikusi zuenean... jakin zuen hilezkorra zela, eta betikotz izanen zela hitzak isiltasuna diren tenplu hartan.

Jon Kerejeta
Idazlea

Itzulpengintza administratiboaren barne-prozesua

Euskal Administrazioak barru harremanetan eta hiritarrekin izaten dituen erlazioetan erabili ohi duen gaztelerazko hizkuntzaren ezaugarriak, nahiko bitxiak eta exotikoak direla esan ohi dugu eta hizkuntza administratibo hori modernizatu egin behar dela defendatzen dugu gure elkarrizketan: lexiko bitxia, termino arruntei adiera bereziak ematea (hiztegietan ere jasotzen ez direnak), forma gramatikal berdinak behin eta berriro erabiltzea, egitura sintaktikoak errepikatzea, joskera arkaikoak jasotzea, parafrasi antzuez baliatzea, gerundio epel ugari, erlatibozko esaldi gehiegi, e.a. Errazena eta erosoena, ez dago zalantzarik, gaztelerazko egiturari jarraitzea da eta hitzez hitzezko itzulpena egitea noski. Bide horrek ez dio ekarriko itzultzaileari buruko min handirik baina, behar bada, ez da izango aukerarik komenigarriena euskara administratiboaren balioak finkatu eta definitu nahi badi-tugu.

Bitxikeria horiek murriztearen aldeko lana jorratzen ari gara Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkariko itzultzaileok aspaldidanik eta euskara moderno, egoki eta ulerterraz bat lortzeko ahaleginetan murgilduta gaude buru-belarri. Ildo honi jarraituz, lanerako prozesu posible baten proposamena egitea bururatu zait, sarritan konturatu gabe aplikatu ohi dugun prozedura da eta, beste batzuetan, espreski landu behar izaten dugun bidea. 3. eta 4. urratsetan jasotzen diren irtenbideak erabat eztabaidagarriak dira eta, ondorioz, proposamen huts-hutsak izatea dute xedetzat; areago, garbiago esateko, egokiketa horiek okerrak dira agian juridikoki. Baina errealitatea hau da eta era horretan jokatzeko ari gara...! Geroak esango du. Hona hemen iradokizunak, adibide baten balioa dute eta ez besterik:

1. urratsa: ohiko testu administratibo baten gaztelerazko testuaren edukia erabat eta goitik behera ulertzea.

“Los importes recogidos en el Anexo I están calculados en base a los módulos económicos para el sostenimiento de los centros concertados recogidos en la Ley 6/1995, de 29 de diciembre, por la que se aprueban los Presupuestos Generales de la Comunidad Autónoma de Euskadi para el ejercicio 1996, modificada por el Decreto 207/1996, de 30 de julio, por el que se incrementaba el módulo económico destinado a las unidades de primer ciclo de Educación Secundaria Obligatoria a partir del curso escolar 1996/97.”

2. urratsa: euskarazko ohiko itzulpena eta ia beti, sarriegi, ikusten eta irakurtzen duguna, gaztelerazko betiko estilo narratsaren murriztean erabiltzekoa.

“1996/97 ikasturteik hasita Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako lehenengo zikloko unitateentzako izango den modulu ekonomikoa areagotzen duen uztailaren 30eko 207/1996 Dekretuz aldatu eta Euskal Autonomi Elkartearen 1996. urteko ekitaldirako Aurrekontu Orokorra onartzen dituen abenduaren 29ko 6/1995 Legean aipatzen diren itunepeko ikastetxeak mantentzeko ekonomi moduluak oinarritzat hartuta kalkulatu dira I. Eranskinean jasotzen diren diru-zenbatekoak.”

3. urratsa: gaztelerazko ohiko estiloaren egokiketa modernoa egiteko moduari buruzko proposamena, edukiari bere-berean eutsiz noski. Gaztelerazko testu hau euskarazkoaren murriztean erabiltzeko dago. (Abokatuak dardarka jartzen dira proposamen-salo hau egiten zaienean —ez da proposamena, salo itsusia baizik— eta beroien baimena, lizentzia, autorizazioa edo permisionea beharko dugu seguraski bide honi oso-osoa ekin ahal izateko...):

“El cálculo de los importes recogidos en el anexo I se ha hecho en base a los módulos económicos de sostenimiento de centros concertados citados en la Ley 6/1995 de 29 de diciembre. En virtud de dicha ley se aprobaron los presupuestos generales de la Comunidad Autónoma Vasca para el ejercicio 1996, ley que, por otra parte, fué “modificada” (?) por el Decreto 207/1996 de 30 de julio. Los módulos económicos destinados a partir del curso 1996/1997 a las unidades de primer ciclo de Educación Secundaria Obligatoria se vieron incrementados por lo dispuesto en el citado decreto.”

4. urratsa: testuaren itzulpen berria, hau da, testua zehatz-zehatz itzuli, baina euskara egokira, egitura bihurtzeko alde batera utzi, interpretazioetara jo gabe eta itzulpen libretik ihes eginez.

“Abenduaren 29ko 6/1995 Legean aipatzen diren modulu ekonomikoa, itunepeko ikastetxeak mantentzeko buruzkoak, oinarritzat hartuta egin da I. eranskinean aipatzen diren diru-zenbatekoen kalkulua. Lege horren bidez, Euskal Autonomi Elkartearen 1996. urterako aurrekontu orokorrak onartu ziren; bestalde, “aldatu” (?) egin zen lege hori uztailaren 30eko 207/1996 Dekretuaren eraginez. 1996/1997 ikasturteik hasita Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako lehenengo zikloko unitateentzako izango ziren modulu ekonomikoa areagotu egin ziren dekretu horren ondorioz.”

Iñaki Albizu

EHAako itzultzaile-zuzentzailea

Puntuazioa: ulergarritasunaren aldeko apostua

Zorigaiztokoa da, benetan, puntuazioaren arloa. Izan ere, edo ez digute puntuatzen irakatsi edota irakatsi digutena askotan nahaste eta zalantza sortarazteko bidea baino ez da izan; gainera, ez dago arau zehatz eta erabatekoa ematerik; edonolaz ere, diren arauak-edo inork gutxik errespetatzen ditu, eta horrez gain, denok sentitzen dugu gure puntuazio-sistema besteak bezain ona eta defendagarria dela.

Egoera kaotiko honetan, hala ere, argi-izpi bat ekar lezaketen bi ideia azpimarratu beharrean gaude: batasuna eta koherentzia. Hizkuntz normalizazioaren aldeko apustua, hau da, elkar ulertzearen aldeko apustua egiten ari garen uhe honetan, behar-beharrezkoa da gure testuen ulergarritasuna bermatzen duten alor guztiei erreparatzea. Bada, alor horietako bat, eta besteak bezain inportantea, puntuazioa da: izan ere, puntuazioa da testu idatzia- ren kohesioa —eta, beraz, ulergarritasuna— bermatzen duen balibiderik behinenetakoa.

Puntuazioaren arloan ere, batasuna

Batasuna eta normalizazioa aipatzean, arau edota ereduaren premia da burura datorrigun lehen ideia, eta horrekin batera, galdera batzuk: zer da puntuatzea?, nola puntuatu behar da?, modu bakarra al dago ondo puntuatzeko?... Bada, galdera horiek guztiek badute erantzuna, nahiz eta egia ere baden erantzun hori ez dela buruz ikasteko moduko orotariko formula bat bihurtuko.

Zenbait irizpide eman nahian

Testu bat puntuatzeko jarraitu behar diren irizpideak, nahi eta nahi ez, puntuazioak betetzen eta bete behar dituen funtzioak aztertzeak ateratzen dira. Kasurik argiengan, puntuazioa ezinbesteko balibidea da zenbait hitz edo esapideren erabilerak testuari ekar liezaiokeen anbiguitasuna ekiditeko. Horrez gain, puntuazioak, batetik, testuaren unitateak egituratzen ditu: parrafoaren bukaerak, esaldienak...; bestetik, ideia nagusiak nabarmendu eta bigarren mailakoetatik bereizten ditu, ideien arteko menpekotasun-harremanak markatzen ditu, etab.

Puntuazio-zeinuk testu edukiaren antolaketa isladatzen duten neurrian, hau da, gai nagusia, azpigaiak, ideia, xehetasuna, etab. bereizteko egoki erabiltzen diren heinean, orduan, testu argiagoa eta ulergarriagoa izango da. Ikus dezagun adibide batean:

Plinio duela hogeita hiru mende hil zen, Vesubio sumendi lehertuaren labarekin erreta gainera, zeren arrisku horretan jartzera bultzatu baitzuen bere jakinminak; baina guztiarekin, beragandik gudanaino denbora asko pasa bada ere, oraindik zutik diraute, funtsean, berak ostrukari buruz egindako baieztapenek: ostruka hegazti bat dela, alegia, denik eta hegaztirik haundiena, zaldian eseritako zaldun baten goiera aise lortzen duena; eta hortaz gainera, oreinaren oin eta azkazalak dituela, atzetik segika duen etsaiari harriak botatzeko baliatzen zaizkionak; eta hortaz gainera, harriztekoa eta benetan mirengarria dela bere irensteko gaitasuna, edozein gauza irensten duela, izan harri, paper, belar edo burni; eta hegazti erabat ergela dela, duen ergeltasuna bere gorputzaren tamainakoa dela gutxienez, hots, bere zaldian eseritako zaldun baten goiera aise lortzen duena; eta ez dela hegan egiteko gauza; eta arraultzak jarri eta lurpean gordetzen dituela...

(Atxaga, B.: *Lezio berri bat ostrukari buruz*)

Ikus dezagun nola puntuatu den testu hau:

Plinio _____, _____, _____;
baina guztiarekin, _____, _____, _____, _____,
_____ baieztapenek:
(1) _____, alegia, _____, _____;
(2) eta hortaz gainera, _____, _____;
(3) eta hortaz gainera, _____, _____, _____, _____, _____;
(4) eta _____, _____, hots, _____;
(5) eta _____;
(6) eta _____ ...

Puntuazioari erreparatzen badiogu, jakingo dugu, hasteko, puntuarik ez duen parrafo luze honetan bi direla gai nagusiak: bata, Plinioren heriotzari buruzkoa, komaz bereizten diren hiru informazioz osatzen dena (noiz, nola, zergatik); bestea, Pliniok egindako baieztapenen ingurukoa. Bi gai nagusi horiek puntu eta komaz bereizten dira, gai bakoitzak, hain zuzen ere, baduelako komaz bereiztu beharrekorik. Jakingo dugu, halaber, “baieztapenek” hitzaren ondoan azaltzen diren bi puntuak parrafo bukaera bitarteko guztia hartzen dutela. Ikusiko dugu, bestalde, baieztapenen mugak ere puntu eta komek markatzen dituztela; izan ere, baieztapen hauetakoren batean komen bitartez bereiztu beharrekorik agertzen dira. Edonolaz ere, ez dago puntu eta koma ezberdin hauek nahasteko edo maila berean daudela interpretatzeko arriskurik: hor ditugu bi puntu horiek, aurretik eta atzetik dutenaren artean dagoen harremana adierazten dutenak.

Jarritako adibidean, beraz, puntuazioak testua eraikitzeke alde aurretik zegoen eskema eta ideien arteko harremanak ezagutarazten dizkigu: hitz batean, puntuazioak, testu honetan lokailuen ezinbesteko laguntzarekin, testua ulertzen laguntzen digu.

Jarritako adibidean, beraz, puntuazioak testua eraikitzeke alde aurretik zegoen eskema eta ideien arteko harremanak ezagutarazten dizkigu: hitz batean, puntuazioak, testu honetan lokailuen ezinbesteko laguntzarekin, testua ulertzen laguntzen digu.

Merezi du ondo puntuatzea

Laburbilduz, merezi du puntuazioa zaintzea, bi arrazoi nagusiengatik: batetik, testuaren argitasuna, ulergarritasuna eta komunikagarritasuna bermatzen dituen balibiderik garrantzitsuenetarikoa delako; bestetik, eta aurrekoaren ondorioz, irakurlearen lana errazten duelako. Pausoak ematen hasteko, aurreiritziak alde batera utzi, eta erraz, trabarik gabe irakurtzen ditugun testuei erreparatu behar diegu. Konturatuko gara puntuazioak paper garrantzitsu bat duela, testua ulergarri eta komunikatiboa bihurtzen duten gainerako elementuekin uztartuta agertzen zaigula.

Oker dabilza pentsatzen dutenak, ondo puntuatzea, leku bakoitzean zein zeinu jarri behar den jakitera mugatzen dela. Izan ere, puntuatzen dakien jendeak ez du idazten puntuatzen ez dakienak bezala: lehenengoek testu hobeak lortzen dituzte.

Lorea Arrieta
Irakaslea

Zer egin behar du 25-40 urte bitarteko funtzionario batek, jubilatzen denean pentsio duina eskuratzeko?

Eduardo Lertxundi
LABeko ordezkaria

Pentsio sistema pribatizatu nahian kontatzen ari den gezurrik handienetakoa Gizarte Segurantzaren finantziario sistemaren porrotarena da. Hori ez da egia, superabita baitago; baina finantza-erakundeei gezurra zabaltzea interesatzen zaie, pentsio fondo eta plan pribatuetan izugarritzko merkatua dagoenez, denbora luzean negozio handia egingo dutelako.

Sistema publikoan gizarte prestazioak Estatuak berak bermatzen ditu; sistema pribatuan, ordea, prestazio horiek finantzaren gora-beheren baitan daude. Horretaz gain, kapitalizatzeko sistemak ez du errentaren berbanaketa sortzen, eta ezin dezake aurrekusi bihurtu izan litekeen etekina; hori guztia, ezagutzen ez diren faktore asko dagoelako, adibidez, inflazioa eta geroko fondoaren errentabilitatea.

Administrazio publikoan lanean diharduen edozeinek argi ditu, gure ustez, bai administrazioak duen izaera soziala eta irabazte helbururik eza, bai enpleguan egonkortasunak duen garrantzia. Halaber, LABen ustez, enpresa pribatuan lanean ari diren pertsonen baina arrazoï gehiago dute funtzionarioek Gizarte Segurantzaren Sistema Orokorrean kotizatzeke. Gainera, epe laburrean gure Euskal Gizarte Segurantzaren izango delakoan gaude, eta kudeaketa onuradunei hurbiltzearekin emaitzak beti ere hobekiago izango dira.

Joseba Aiarza
Euskaldunon Egunkariako kazetaria

Pentsio duin bat aipatzen dugunean ez dakit zenbat diruri buruz ari garen. Pentsiodunek lanean ari zirenean baino gutxiago irabazten dute normalean, eta esan daiteke, erretiroa hartutakoan, bizimodu kalitatea galdu egiten dela.

Gainera, diru publikoa kudeatzen dutenek diotenez, Gizarte Segurantzaren datozen urteetarako pentsio guztiak bermatzeko moduan dago. Baina, 20, 30 edo 40 urte barru askoz ere pentsiodun gehiago egongo dira, eta tamalez, baliteke pentsioak jaistea, denontzako adina ez baita egongo.

Funtzionarioen kasuan, esan, hauek izaten direla administrazioaren gastu murrizketa nabaritzen duten lehenengoak. Eta ez dugu ahaztu behar langile publikoaren estatusa ere aldatzen ari dela, eta, gaur egun, funtzionarioen lana behin betikoa izanda ere, etorkizunean, agian, ez dela horrela izango. Geroaz arduratzeko arazoirik badute, beraz, beste langile guztiek bezalaxe.

Administrazioak, finantza-erakundeek eta aseguru-etxeek pentsio planak edo fondoak kontratatzeke hainbeste erraztasun eman ten badute —abantaila fiskalak, dirua berreskuratzeko posibilitatea, etekinak...—, zerbaitengatik izango da. Hain zuzen ere, gerora begira pentsioen inguruko zalantza handia dagoenez, jendea horrelako irtenbideak hartzera bultzatu nahi dutelako.

Gauzak horrela, langile gazte batek, funtzionarioa izan ala ez, pentsio duina ziurtatu nahi badu, horrelako plan bat egitea du onena, Gizarte Segurantzaren osatzeko. Interesgarriak dira, esaterako, negozioak kolektiboaren bidez arlo batzuetan erabiltzen diren fondoak.

Horrek ez du esan nahi gizarte laguntzak alde batera utzi eta sistema pribatuak nagusitu behar direla, ordea. Pentsio sistema publikoari eustea giza legezkoa eta exigitu beharrekoa dela iruditzen zait. Baina, dirudienez, gaur egun zahartzarorako diru sarrera egokia ziurtatzeko modurik onena pentsio osagarria kontratatzea da.

Antton Perez Calleja
Ekonomilaria

Gaur egun, langilea 25-40 urte bitartekoa bada, seguruenik jubilatzen denean pentsio sistemak ongi bereizitako bi eremu izango ditu: batetik, eremu publikoa. Horrek gutxienezko pentsioa bermatu beharko die herritar guztiei. Eta bestetik, kapitalizazio-sistema bat; hau da, lanean 25 urte inguru eman beharko dituen langile bat has daiteke diru sartzeko pentsio plan pribatu batean, edo mutua batean, edo sindikatatu batek antolatutako plan batean... Beraz, pentsioaren lehenengo zatia Estatuak berak ordainduko du, orain arte egin den moduan; eta bigarrena, berriz, norberak sortuko du bere posibilitateen eta aurrezten duenaren arabera. Horrela, nolabaiteko harremana sortuko da bizitzan zehar aurretutakoaren eta jasotakoaren artean.

Banaketa-sistema hori oso egokia da baldin eta langile kopuru bat badator pentsiodun kopuruarekin. Lehen pentsioek ez zuten inolako arazorik sortzen. Orain, ordea, aurreko hamarkadetak egoera guztiz aldatu da: alderantziz egin da erabat. Egun 12, milioi langile eta 7 milioi pentsiodun dauzkagu. Finantza-arazoa larria da, beraz. Jendeak soldaten ehuneko gero eta txikiagoa jasoko du, eta, alde horretatik, aringarri gerta daiteke kapitaliza-

Mikel Noval
ELAko ordezkaria

Langile guztiok pentsio duina eskuratzeko lan egin behar dugu, eta horretarako, ezin bestekoa da lanpostu finkoak bermatzea. Horri dagokienez, langile gazteentzat CCOOk, UGTk eta Gobernuak sinatutako akordioa oso txarra da, bi arrazoi nagusi-rengatik.

Alde batetik, pentsio berriak murrizteko neurri batzuk jasotzen dira: gizarte segurantzari 25 urte baino gutxiago kotizatu diotenen pentsioak murriztu egingo dira (kontuan hartu behar da gero eta langile gehiago jubilatu direla 25 urte kotizatu gabe); 8 urtetik 15 urtera igoko da oinarri erregulatuak kalkulatzeko gaur egun kontuan hartzen den urte kopurua (horrela, batez beste, pentsiodun bakoitzak 3.000 pezeta galduko ditu hilero); pentsioen erosahalmena ez da segurtatzen, eta abar.

Bestetik, jendeak 65 urte betetakoan erretirorik ez hartzea eta lanean jarraitzea bultzatu nahi du akordioak. Argi dago neurri horiek oso eragin negatiboa izango dutela enpleguaren alorrean.

Mikel de la Fuente
Gizarte Segurantzaren
Zuzenbide irakaslea
EHUKo Lan Harremanen
Eskolan

Funtzionarioen artean, batzuei (toki-administrazioko eta Autonomi Erkidegoko administrazioko guztiei) Gizarte Segurantzako Erregimen Orokorra aplikatzen zaie; eta beste batzuei, ordea, erregimen berezi bat (ordainketa guztia ez da kotizatzen, eta pentsio oinarria urtero Estatuaren Aurrekontuetan adierazitako maila bakoitzaren soldataren arabera kalkulatu da).

Geroan, funtzionario guztien pentsioak gainontzeko langileenekin batera joango dira. Dena den, 1985eko Pentsio Erreformaren Legeak eta Gobernu eta sindikatuen artean lortutako Hitzarmenak (azken hau oraindik Parlamentuan dago) hurrengo hauek ekarri dizkigute: kontribuziozko (kotizazioaren arabera) jubilazio pentsioa lortzeko urte gehiago kotizatu beharra, eta gainera, gutxiago kobratzea; horretaz gain, pentsio pribatuen fondo eta planen garapena bultzatzea.

Horren aurrean bi irtenbide ditugu:

- 1) Banku eta aseguru-etxeen onerako, nahiko kobratzen dutenak pentsio pribatu planetan sartzea.
- 2) Gizarte Segurantzaren publikoa defenditzea. Horretarako, enplegu garapen politikaren alde egin beharko da, eta horrela, etorkizunean pentsio duinak izateko behar diren kotizazioak lortu.

Jose Ramon Minguez

Gizarte Segurantzaren Ins -
titutu Nazionalako Bizkai -
ko zuzendaria

Beste edozein langileri gertatzen zaion moduan, nahikoa du Gizarte Segurantzari kotizatzea. Toledoko Hitzarmena deiturikoak biltzen dituen oinarrien lege-egitasmoek eragin txikia izan ditzakete epe laburrean, nik uste; batez ere, jubilazio pentsioei dagokienez. Kasu horretan, bi neurri nabarmentzen dira: bata, oinarri erregulatuak kalkulatzeko aintzat hartzen den lan denbora handitzea (gaur egun zortzi urtekoa da eta 15 urtetaraino zabalduz aurrekusten da); eta, bigarrena, lanean emandako urteen arabera, kalkulu hori egiteko portzentaiarekiko aldaketa txiki bat sartzea.

Era berean, kontuan hartu behar da Hitzarmenaren helburuetariko bat Gizarte Segurantzako Sistemaren finantziazioa eta bideragarritasuna bermatzea dela. Horretarako, finantziario-iturrien banaketa aurrekusten da, beti ere, bereizketa eginez prestazio kontributibo eta laguntzako prestazioen artean. Hitz gutxitan esateko, Gizarte Segurantzako Sistema Finkatzeko eta Razionalizatzeko lege-proiektuak sartutako neurri zuzentzaileak ikusita, esan daitezke pentsio kontributiboak bermatuta daudela.

Juan Jose Prado
Bilbao Bizkaia Kutxa

Azken aldiotan zalantzatan jarri da Gizarte Segurantzak aurrerantzean aurre egin izango ote dien jubilazioak dakartzan konpromisuei. Pentsio publikoei buruzko eztabaida piztu da gizartearen, beraz.

Oso zabaldua dagoen iritziaren arabera, Gizarte Segurantzako sistema publikoak oinarriko prestazioak bakarrik eman ahal izango ditu. Gero eta argiago dirudi, urte asko beharrean ibili ostean, jubilatu aurreko estatus ekonomiko berari eusteko behar-beharrezkoa izango dela alde aurretik pentsio edota jubilazio plan pribatu bat kontratatzea.

Helburu hori betetzeko asmotan hainbat erakunde sortu ziren Euskal Autonomi Erkidegoan (*Entidades de Previsión Social Voluntarias* edo *EPSV* izenekoak).

1988. urtean BBK-k EPSV bat sortu zuen (*Baskepensiones*). BBK-k diru-sarreraren kopuru bat *Baskepensiones*en sartzea aholkatzen du. Kontuan izan behar horixe dela fiskalitate onuragarriena duen aurrezki-produktua, eta, bestalde, errentagarritasun handia ematen diela bezeroei, finantza eta fiskalitate aldetik.

Groupware teknologia

Administrazio publikoaren oinarriko osagaietariko bat informazioa da. Administrazioa informazioaz elikatzen da, eta ondoren, kanpora botatzen du berriro informazio hori. Arnasketa-prozesua bezalakoa da, etengabeko ponpaketa, behin eta berriz errepikatzen dena, baina konpasik gabekoa, erritmo jakinik ez duena.

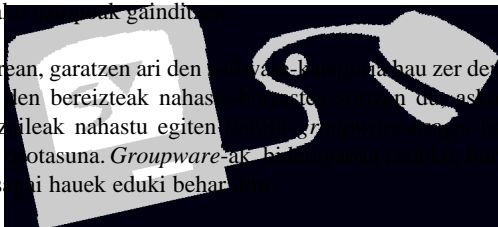
Informazioa bide desberdinetatik iristen zaio administrazioari: argitalpenetatik, beste administrazioetatik, enpresa pribatuetatik, herritarrengandik zuzenean, e. a.; oro har, gizartearen eremu guztietatik. Informazio hori departamentuetan barrena barreiatzen da, erreka baten antzera, ideia-uholdea bailitzan, barne-hemorragia bezala. Borborrean sartu ondoren, oztopo batzuekin topo egiten du, bihurguneetan okertu, korridore luzeetan behera irrist egin, goi-kargu baten gainetik salto, eta zuzendaritza bat suntsitzera irits daiteke. Datuak etengabe sartu eta atera egiten dira, informazioa bera eraldatuz; eta zenbait aldaketa izan eta gero, datuok landutakoan, informazioa berriro kanporatzen da. Amaierarik gabeko marea da, beti gora eta behera, aurrera eta atzera, barrura eta kanpora.

Baina informazio horren balioa abiadura ere oinarritzen da; hain zuzen ere, informazio hori kanporatzeko behar den denboran. Denbora baita administrazio publikoaren beste osagirik garrantzitsuenetarikoa. Erakunde batek beste batek baino denbora gehiago behar baldin badu informazioa zabaltzeko, lehenengo horrek jai dauka. Oso erakunde konpartimentatu, hierarkiko eta egonkor batean, informazioa gelasketan blokeatuta gera daiteke, egituretan geldituta, atera ezinik, ustelduta, argitaratua izan baino lehen zaharkituta. Hori suertatuz gero, informazioak bere balio osoa gal dezake.

Hori ekiditzeko, hau da, informazio-jarioa ez eteteko, talde-lana errazten duten tresna informatikoak erabil daitezke. Tresna horiek *groupware* izenaz ezagutzen dira, eta hiru elementutan dute oinarria: komunikazioan, elkarlanean eta koordinazioan.

Izan ere, *groupware*-a posta elektronikoa baino zerbait gehiago da; alegia, plataforma integratu bat enpresa barruko edo enpresen arteko informazio-jarioa egituratzeko aplikazioak ahalbidetzen dituena. *Groupware*-a oso erakargarria da, erakundearen memoria eratzen duelako eta jakinduria eta esperientzia konpartitzeko aukera ematen duelako bai denboran, bai kokapen ezberdinetan eta bai sareetan zehar. Horretaz gain, informazio-iturri ez egituratuetak (testu-dokumentuak, posta-mezuak, fax-ak) adimen kolektiboa batu egiten du, eta talde-lanera erabiltzeko gaitasuna ematen du.

Era berean, garatzen ari den teknologia hau zer den eta zer ez den bereizteak nahasgarria izan daiteke, erabiltzaileak nahastu egiten dituzten erakunde baten eta erakundearen arteko erlazioak. *Groupware*-ak bereizteko hiru osagai hauek eduki behar ditu:

Dokumentuen datu-basea: datu-base zentrala izateak aukera ematen die erabiltzaileei lana aurrera ateratzeko behar diren eremu guztietako dokumentuak konpartitzeko, batzeko eta kudeatzeko (plangintzak, kontratuak, informazioa, egutegiak,

aurkezpenak, fax-ak, eskaneatutako irudiak, e. a.).

Mezu-sistema integratua: *Groupware*-erabiltzaileek mezu-azpiegitura batez baliatzeko ahalmena izan behar dute, hau da, posta elektronikoa jaso eta bidaltzeko eta dokumentuak lan-prozesuetan zehar mugitzeko.

Aplikazioak garatzeko ingurune aproposa: aplikazioak azkar eta erraz eraikitzeke ahalmena ere kontuan hartu behar da, dokumentuen datu-baseetan oinarritutako informazioaz eraginkortasunez baliatu ahal izateko.

Groupware-tresnen arloan ere, tokatu zaigun mundu honetako beste eremu guztietan bezalaxe, lehia gogorra dago merkata irabazteko. Horren ondorioz, azken urteotan makina bat produktu agertu dira: Novell GroupWise, Teamware, Netscape SuiteSpot... baina bereziki Lotus Notes eta Microsoft Exchange dira, beren bertsio berriekekin, eredu ezartzen ari direnak.

Lotus enpresa, *Groupware*-aren aitzindaria, 1989az geroztik merkatuko lehen posizioan ageri da. 1982an sortua, 1995eko udan IBMek erosi zuen. Bere eslogana *working together* izan da, hau da, komunikazio globaleko egitura ematea bai enpresa barruan eta bai kanpoan, informazioa, ezagutza eta esperientzia jaso, sortu, banatu eta konpartitu ahal izateko. Lotus Notes-en azkeneko bertsioa, 4.1a, Interneten integratu da, eta guztiz aproposa da sarearen posibilitateak aprobetxatzeko.

Eta bestalde, nola ez, Microsoft dago. Microsoft Exchange Server 4.0 oso plataforma egokia da mezu-zerbitzu korporatiboetarako. Berarekin batera datorren formularioen diseinatzaileak bide ematen du oinarriko *groupware*-aplikazioak eraikitzeke. Aplikazio konplexuagoak aurrera eramateko, beste tresna batzuk behar dira (Visual Basic, adibidez). Bere bertsio honetan, Interneterako integrazioa posta elektronikora mugatu da soilik. Microsoft, bataila honetan ere, hil ala biziko borrokan ari da. Informatika eta telekomunikazioak bateratzea azken hogeitau urteotan hainbeste aldiz entzun dugun informazioaren gizartea sortzen ari da, eta horretan Microsoft dugu buru eta aitzindari. Lortuko al du noizbait mundua kontrola-tzea, Anaia Handiaren antzera?

Bada, pixkanaka-pixkanaka badirudi baietz, hauxe baita, hain zuzen ere, Eusko Jaurlaritzak bere bulegoetan ezarri behar duen produktua. Lelotzat hartu beharko dugu hemendik aurrera Bill Gates sasi-jainkoaren esaldia: *information at your fingertips* (informazioa hatz-puntetan). Eta guri dagokigu orain informazioa era egokian maneiatzea, alde batetik bestera, inoiz bukatu baino lehen!

Luis Elizondo
HAEKO teknikaria
luis-elizondo@ivap.es

Ismael Gorostiza, Lakuako medikua: "Oro har, ez dago alderik funtzionarioen patolo- gien eta gainontzeko herritarren artean"

Zer-nolako lana egiten duzu Lakuako?

Nagusiki bi funtzio betetzen ditugu. Alde batetik, osasun-laguntza edo asistentziako medikuntza eskaintzen dugu. Berez, enpresa-medikuntzaren barruan ez luke horrelako zerbitzurik egon behar, baina hemengo langileen ezaugarriak kontuan harturik (%50 baino gehiago Gasteiztik kanpo bizi da), beharrezkoa da. Beste alde batetik, aurrezaintzako medikuntza edo medikuntza prebentiboa daukagu. Horren bitartez, osasun-azterketa sistematikoak eta froga osagarriak egiten dira, gaixotasunen aurkako neurriak hartzeari begira. Froga horietan zera aztertzen dugu: ea pazienteez osasunerako kaltegarriak izan daitezkeen ohiturarik duten edota haien sintomak etorkizunean patologiarik sor dezaket. Esan beharrik ez dago medikuntza prebentibo hori lanpostuari lotuta dagoela, lanpostua baita gaixotasunak ekar ditzakeena; ez, ordea, enpresa bera.

Zein dira funtzionarioen gaixotasunik ohikoak?

Oro har, ez dago alderik funtzionarioen gaixotasunen eta gainontzeko herritarren artean. Gaixotasun horiek bulegoetako langile guztienak bezalakoak dira. Lakuako patologia bereziak badute zerikusirik lan-harremanekin eta bulegoko lanarekin (ordenadorea, argia, luze egotea eserita...). Mugimendu gutxiak dira. Bestalde, esan behar da etxe honetako langile askok egunero bi ordu edo gehiago ematen dituztela kotxe edo autobusetan.

Egoera horrek ba al du eraginik gaixo-agirien kopuruetan?

Lanerako ezintasunak sorturiko absentismo kopurua oso txikia da. Zergatik? Ba, batez ere, osasun maila oso ona delako, eta langile gehienak, gazteak.

Egin al duzue txostenik medikuntza prebentiboaren arloan?

Orokorrean ez, izan ere txosten horiekin kontuz ibili behar da. Oso bestelako kontua da egindako azterketetan ikustea badagoela langile askori eragiten dion patologia bat, edota lan-baldintzak ez direla egokienak. Horretan, ez dugu ahaztu behar hitzarmen kolektiboan arautegi bat daukagula ordenadore, aulki eta bestelako lan-tresnei buruzkoa.

Ohikoak al dira funtzionarioen artean estresak eragindako gaixotasunak?

Bai, egon badaude; dena dela, ez naiz ausartzen esaten beste kolektibo batzuetan baino ugariagoak diren ala ez. Funtzionarioa langile pribilegiatua den ustea erroturik dago gure gizartean. Eta baliteke horrela izatea; ez naiz horretan sartuko. Baina, aurreiritziak bazter batera, hemen sintomatologia ugari ikusten dugu

estres kontzeptu zabal bezain zehazgabearen inguruan. Bestalde, baliteke sintomatologiok etxe honetako lan ezaugarri bereziki lotuta ez egotea, eta bai, ordea, gizarteari berari, gizartean estresaren inguruko sintomatologiek gora egiten baitute egunez egun.

Esan al daiteke, oro har, Lakuako lan-baldintzak onak direla?

Gure gizarteko beste lan-baldintza batzuekin alderatuz gero, baietz esan behar. Hala ere, horrek ez du esan nahi lan-baldintza on horiek (soldadak, lan-segurtasuna, giro egokia...) inolako sintomatologiarik ekarriko ez dutenik. Esate baterako, 35 urteko gizon-emakume bat gogogabeturik egon daiteke, bere lanak inongo erakargarritasunik ez duelako. Ikusten denez, inoiz, ohikoa ez bada ere, ustezko egoera onek ere ekar dezakete patologia.

Behin baino gehiagotan aipatu izan da euskal duntze planak buruhauste itzelak ekarri dizkiela hainbat funtzionarioari.

Euskalduntze plangintzak distorsio bat sortu zuen. Nik ez nuke esango planak patologiarik sortu duela zenbait langileren artean. Hala eta guztiz ere, ezin da ukatu prozesu horren barruan sintomatologia batzuk agertu direla. Oraingo honetan, gainera, mediku eta lekukoa naizen aldetik ari naiz, neuk ere gertu-gertutik ezagutu baitut prozesua.

Itxura batean denok genekien zer zen plana; baina, nire ustez, inork gutxi uste zuen aplikatu-

ko zutela. Martxan jarri zenean, bada, nahastea, larritasuna edota halako estuasuna sortu zituen funtzionario askorengan. Horrelakoetan, bakoitzak bere erara aurre egiten dio egoera horri, jakina: batzuk ez dira ezertaz kezkatzen; eta beste batzuek, berriz, kolpe itzela jasaten dute. Larritasun koadroak izan dira (okadak, loga-beziak...), eta horien ondorioz, larritasunaren aurkako tratamendua izan dute batzuek.

Alde horretatik nik esango nuke euskalduntze planaren akats nagusia sentsibilitate falta izan dela: plana beste era batera helarazi behar zieten funtzionarioei.

Orain tabakoaren erabilera buruzko inkesta bat egiten ari zarete. Zein da horren helburua?

Batetik, etxe honetan erabilera eta kontsumoa zenbaterainokoa den aztertu nahi dugu; eta, bestetik, jakin zer deritzoten lankideek erretzeari. Azken finean, helburu nagusia neurriak hartzea da, lan eremuetan tabakoaren erabilera ahalik eta egokiena izan dadin. Baliteke, baita ere, erretzaileei terapiak eskaintzea erretzeari utz diezaioten, hala nahi badute, behintzat. Orain emaitzen zain gaude.

Lutxo Egia

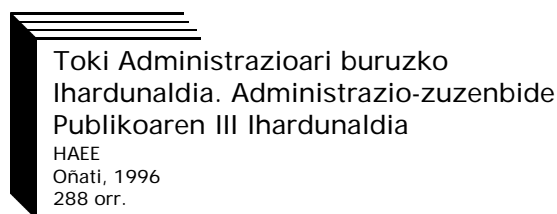

ARGIRO idazteko proposamenak eta ariketak

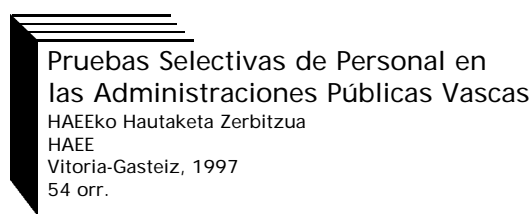
HAAE
Gasteiz, 1997
380 orr.

Gure erakundeak ekindako bide beretik datorkigu oraingoa argitalpen berri hau. Azken urteotan euskarak bere bidea egin du administrazioan, eta bide hori zabaltzen laguntzera dator gure liburua. Administrazioako langile askorentzat lagungarria izango delakoan gaude, eta baita administrazioetik kanpoko jendearentzat ere.

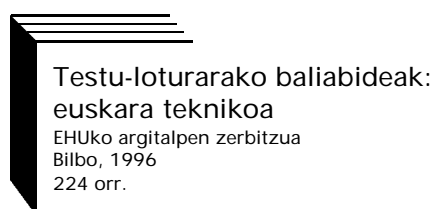
Edukiari dagokionez, sei atal nagusi ditu: komunikazioa, testugintza, gramatika (Euskaltzaindiaren arauak), estilo-arazoak, administrazioako testuak euskaratzea eta administrazio-idazkiak. Atal bakoitzean hainbat aholku eta gomendio ematen dira, eta baita ariketak proposatu ere, ikasitakoa praktikan jartzen laguntzeko. Helburua garbi dago: administrazioan sortzen ditugun testuak zuzenagoak, zehatzagoak eta argiagoak izatea. Liburu praktikoa da erabat, eta benetako testuez eta azalpen ugariz horniturik plazaratu dugu.

Jardunaldi hauek Bilbon egin ziren 1996ko otsailaren 2an. Bertara zenbait aditu bildu ziren, eta beraiek jorrotutako gaiak –jardunaldietako izenburuak dioenez– badute zerikusirik toki-administrazioarekin eta bere jarduerarekin. Hona hemen, jarraian, aurkeztutako zenbait ponentzia eta komunikazio: “Udal zerbitzuetarako udal amankomunazgoen gaur eguneko legezko egocera”, “Iharduera lizentzia udaldarraren eragina ingurunearen babespean”, “Toki-Administrazioako Funtzio publikoa: Hainbat arazo”, “Udal informaziora sarbide eskubidea”.

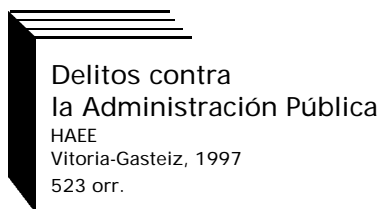

Administrazioako lanabesak sailaren barruan HAAEEK argitaratzen duen liburuxka honetan administrazioako langileak aukeratzeko frogak aztertzen dira. Zuotako batek baino gehiagok jakin nahiko zuen behin baino gehiagotan nola egiten diren hautaketa prozesuak. Lan honetan prozesu osoa aztertzen da, eta aztertzeaz gain, zenbait proposamen berri ere egiten dira etorkizunari begira. Liburuaren egilea HAAEko Hautaketa Zerbitzua da, urteetan administrazioako langileak aukeratzeko frogak bere gain hartu dituen zerbitzu bera; ez zaio, bada, eskarmenturik falta!

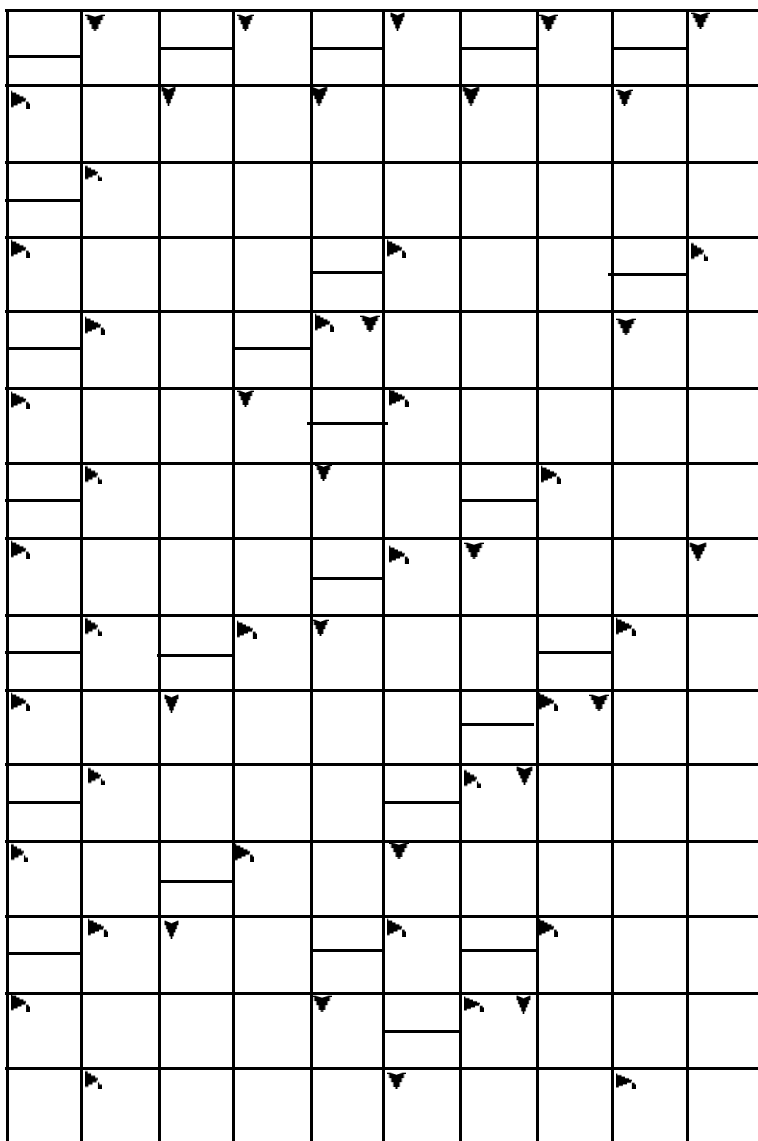
Testu bat idazterakoan, ortografiaz, gramatikaz, etab. ez gain beste gauza batzuk ere kontuan hartu behar dira: testu-antolatzailak, ideien eta parrafoen antolaketa... Hona, beraz, liburua-ren gaia, alegia, nola baliatu errekurso horietaz testuak zuzenak, egokiak, koherenteak eta irakurterrazak izan daitezten.

Liburuaren beste ezaugarri garrantzitsu bat egitura da. Horrela, sei artikulua edo zatitan banatuta dago, eta artikulua bakoitza independentea da. Azkenik, aipatu, batez ere testu teknikoak egin behar dituztenei zuzenduta dagoela; baina, edozein kasutan ere, edozeinentzat izan daitekeela baliagarria.

HAAEEK iaz funtzionarioen lege-hausteari buruz antolatutako ikastaroa da liburu honetan jasotzen dena. Ikastaroan zenbait adituk hartu zuten parte, eta guztiak ahalegindu ziren ikastaroaren edukiak onartzeaz zegoen Kode Penal berriari egokitzen. Liburuak hiru zati ditu: lehenengoa sarrera modukoa da; eta bertan, oso azaletik bada ere, kode penaleko zenbait kontzeptu eta printzipio nagusi aztertzen dira, beti ere, funtzionarioek egin ditzaketen lege-hausteak kontuan hartuta. Bigarrean, funtzionarioek egin ditzaketen lege-hausteak aztertzen dira zehatz-mehatz. Hirugarren zatian ingurugiro eta diru-laguntza publikoan alorrean herritarren jardura kontrolatzeko eta baimentzeko ardura duten funtzionarioen betebeharrak eta erantzukizunak jorrotzen dira. Azkenik, eraskin modura, jurisprudentzia ere jasotzen da.

Hitz gezidunak

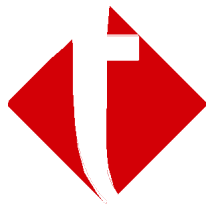
LUMA

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/42 91 66
- EKB: 943/46 66 50
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/681 66 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/41 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltea (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/18 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailordetza: 945/18 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/18 76 56. Fax: 945/18 76 03
- Kultura Saila: 945/18 94 64
- Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 84
- UZEI: 943/47 33 77

Galdetara - s o r t a

<p>❶ Zein dira Frantziako Errepublikako lehendakaria eta lehen ministroa?
A Balladur eta Juppé
B Chirac eta Jospin
C Le Pen eta Delors
D Jospin eta Séguin</p> <p>❷ Noiz inauguratuko dute Guggenheim museoa?
A 97-10-12an
B 97-10-18an
C 97-11-06an
D 97-11-25ean</p> <p>❸ Nor da Europako Batzordeko lehendakaria?
A Luis Solana
B Romano Prodi</p> | <p>C Jacques Delors
D Jacques Sante</p> <p>❹ Nola deitzen zaio metro bat desplazatzerakoan newton batek sortutako lan unitateari?
A Kilopond-a
B Erg-a
C Joule-a
D Lux-a</p> <p>❺ Non jaio zen Paulino Uzkudun boxeolari ospetsua?
A Zestoan
B Errezilen
C Azkoitian
D Amezetan</p> | <p>❻ Nor izendatu dute Espainiako fiskal nagusia Ortiz Urculoren ordezt?
A Fungairiño
B Gómez de Liaño
C Cardenal
D Jiménez Villarejo</p> <p>❼ Zein talde heldu dira aurten NBAko finalera?
A Lakers eta Rockets
B Celtics eta Knicks
C Bulls eta Jazz
D Atlanta eta Lakers</p> <p>❽ Zein alderditakoa da Tony Blair, Britainia Haundiko lehen ministroa?
A Alderdi Laboristakoa</p> | <p>B Alderdi Liberalekoa
C Alderdi Kontserbadorekoa
D Alderdi Sozialdemokratikoa</p> <p>❾ Nork esan zuen "Eureka, Eureka" (aurkitu egin dut)?
A Aristotelek
B Miletoko Talesek
C Pitagorasek
D Arkimedesek</p> <p>❿ Jakingo al zenuke zenbat errepublika izan diren Frantzia eta Espainian?
A 4 eta 1
B 5 eta 1
C 5 eta 2
D 4 eta 2</p> |
|---|---|--|---|

DONOSTIA - SAN SEBASTIÁN

1997 - Azaroa
12 - 13 -14

Miramar Jauregia

Egitaraua

Asteazkena, azaroak 12

- 09:00 Ongietorria eta dokumentazio-banaketa
09:45 Hasierako ekitaldia
10:15 **Jean-Claude Corbeil** (Quebec)
Terminologiaren gaurko egoera
11:30 Atsedenaaldia
12:00 **Christian Galinski** (TermNet-Infoterm)
Terminologiaren nazioarteko azpiegitura Europan
15:30 **Ibon Sarasola** (Euskaltzaindia)
Euskal lexikografiaren eta terminologiaren inguruan
16:45 Komunikazioak

Osteguna, azaroak 13

- 09:00 **Luis González & Polux Hernández**
(Europako Batzordea)
Terminologia, itzulpengintzaren lagungarri Europako Batzordean
10:15 **Mertxe Olaizola** (HAEE/IVAP, Itzulpen Zerbitzu Ofiziala)
Administrazioko terminologia
11:30 Atsedenaaldia
12:00 **Klaus-Dirk Schmitz** (TermNet)
Terminologia elkartrukatzea MARTIF erabiliz
15:30 **Miel Loinaz** (UZEI)
Terminologiako datu-bankuak. EUSKALTERMen diseinua eta kudeaketa
16:45 Komunikazioak

Ostirala, azaroak 14

- 09:00 **Pierrette Vachon-L'Heureux** (Office de la Langue Française, Quebec)
Terminologia, neologia eta ofizializazioa
10:15 **Johan Myking** (Norvegia)
Terminologiaren normalkuntza eta hizkuntza plangintza: Norvegiaren esperientzia
11:30 Atsedenaaldia
12:00 **Miren Azkarate** (Euskal Herriko Unibertsitatea/UPV)
Euskal terminologiaren gaurko egoera
13:15 Mahaingurua: *Hizkuntza gutxituak eta terminologia*
14:30 Amaierako ekitaldia

Biltzarreko hizkuntzak

Euskara, gaztelania, frantsesa eta ingelesa dira lan-hizkuntzak.

Erakusketa

Hiru egun horietan ikusgai izango dira terminologia lantzeko dauden aplikazio informatiko berrienak. Produktu edo tresnaren bat erakutsi nahi izanez gero, egin eskaera lehenbailehen.

Egutegia

1997 - 07 - 31
Matrikula murriztua egiteko azken eguna
1997 - 09 - 10
Onartutako komunikazioak jasotzeko azken eguna
1997 - 10 - 31
Matrikula egiteko azken eguna

Antolatzaileak:

✉ Adriano VI, 20, 2
E-01008 Vitoria-Gasteiz

☎ +34 (9) 45 18 76 64

☎ +34 (9) 45 18 76 03

✉ m-olaizola@ivap.es

✉ Aldapeta 20
E-20009 Donostia-San Sebastián

☎ +34 (9) 43 47 33 77

☎ +34 (9) 43 45 79 44

✉ uzei@sarenet.es

Partaideak:

Euskaltzaindia
Euskal Herriko Unibertsitatea
Deustuko Unibertsitatea (UD)
Nafarroako Unibertsitate Publikoa
Universidad de Navarra
Faculté Pluridisciplinaire de Bayonne
The European Association for Terminology (EAFI)
International Network for Terminology - TermNet

<http://www.ivap.es/terminol.htm>

Administrazioko idazkerar en korapiloan trabatuta baldin bazaude...

libur u honek
onik ateratzen
lagunduko dizu.

Eskabideak:

IVAP

Argitalpen Zerbitzua
Unibertsitateko Enparantza
20560 Oñati-Gipuzkoa
Tlf. (943) 78 20 00
Fax: (943) 78 31 77